

Informatie- en opinieblad
van de Rijksuniversiteit
Limburg

Derde jaargang
nummer 7
19 november 1982

pagina 3

Toekomst

De toekomst van de RL is ook niet meer wat hij geweest is. Maar een troost is dat het allemaal erger had gekund zowel bij het Bilateraal Overleg als bij de taakverdelingsoperatie.

pagina 5

Proefdieren

Zuid-Limburg krijgt er een rijksdienst bij: een Nationale Proefdierenvoorziening. Het TNO zal er zijn Centraal Proefdieren Bedrijf in onderbrengen, maar omdat de capaciteit veel groter is, zullen ook de universiteiten hun dieren in Onderbanken moeten laten fokken. Maar het laatste woord is daarover nog niet gesproken.

pagina 7

CARA

Mensen die lijden aan een aandoening van de luchtwegen moeten leren leven met hun kwaal. Maar een aantal vooroordelen rond CARA moet eerst weggewerkt worden. Daarom pleit onderzoeker Theo Rieff voor meer onderzoek naar de maatschappelijke omstandigheden van CARA-patiënten.

pagina 13

Ziekte en cultuur

Ad Appels vond in de kunstuitingen die een samenwerking voortbrengt, een aanknopingspunt voor de ziekteuitingen van diezelfde samenleving.

De medische wetenschap blijft, zoals het wetenschap betaamt, op zoek naar haar legitimatie. Staan we na het Galenische en het post-Carteriaanse tijdperk aan het begin van een grote vernieuwing van de grondslagen? John Spangenberg woonde de eerste vergadering van de vereniging voor Filosofie en Geneeskunde bij en kwam terug met een uitgebreid verslag. Zie pagina 10 en 11.

Brieven

Geachte redactie,

Pijnlijk werden wij getroffen door de opmaak van ons artikel over het AMEE congres 'Motivation for Learning' in *Observant* No 6.

Door zonder enig overleg, eigenhandig, de tweede helft van onze tekst te schrappen bleef een verminkt wanprodukt over waaruit het belangrijkste is verdwenen.

Deze handelwijze stimuleert onze deelname aan de *Observant* nauwelijks.

Charles Phaff
Marijke van Santen

Naschrift redactie

Inderdaad is er wat al te fors met de schaar omgesprongen. Daarom een korte weergave van wat er niet stond: De uitwerking van de EVMO-konferentie over leermotivatie was weer eens onbevredigend omdat de voorbereiding inhoudelijk tekort schoot. Dat wreekte zich in de workshops en de aanbevelingen van de conferentie. Niettemin zouden studenten meer in de gelegenheid gesteld moeten worden dergelijke bijeenkomsten bij te wonen.

Boekhandels 1

N.a.v. het artikel van Jacques Herraets in de *Observant* van 4 november j.l. over het beleid van de bibliotheek ten opzichte van de Maastrichtse boekhandels graag het volgende:

Het is onzin dat alleen *Servaas* en *Veldeke* zelfstandige boekhandels zouden zijn; *De Tribune* is ook een zelfstandige boekhandel (en zelfs een heel goede). Bovendien is *De Tribune* door haar specialisaties – literatuur en politiek – van groot belang voor een universiteitsstad en dus voor de universiteit.

In het overleg van 1979 hebben wij dan ook als onze visie naar voren gebracht dat de universiteit de verantwoordelijkheid heeft om die boekhandels die qua specialisatie voor haar belangrijk zijn – en dat zijn *Servaas* als wetenschappelijke boekhandel en *De Tribune* als literaire en politieke boekhandel – te steunen en te stimuleren in een voor de universiteit gewenste richting. De voorraad van de verschillende boekhandels zal zich normaal gesproken aanpassen aan de wensen van o.a. de universiteit, zoals de financiële mogelijkheden om aan die wensen te voldoen groeien met het vertrouwen dat deze boekhandels krijgen. M.i. onderschat de bibliotheek de deskundigheid, accuratesse en capaciteit van de Maastrichtse boekhandels. (Of overschatten wij onszelf?)

Tenslotte: als het de universiteit menens is met de wens om de Maastrichtse boekhandel te steunen, vraag dan niet het onmogelijke, maar stimuleer het mogelijke.

Robert-Jan Wesly,
Boekhandel De Tribune

Boekhandels 2

Hierbij wil ik reageren op het artikel 'Maastrichtse boekhandels niet goed genoeg voor academische status' in de laatst verschenen *Observant*.

Allereerst wil ik duidelijk maken vanuit welke positie ik dit schrijf.

Ik ben lid van de reductiecommissie van de Studentenvereniging, 'Koko', waarin ik de inkoop van boeken verzorg.

Ik wil wel stellen dat ik persoonlijk verantwoordelijk ben voor de inhoud van deze reactie.

Er zijn naar mijn mening bij het artikel enkele kritische kanttekeningen of aanvullingen te maken.

Allereerst wil ik erop wijzen dat als een vervolg op pag.4)

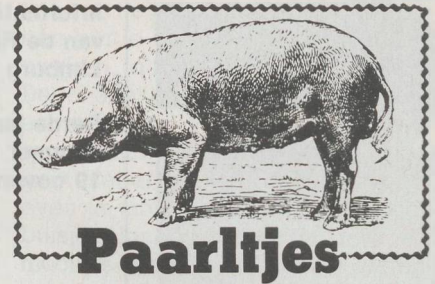
Meerssen

Te koop

Grote vrijst. woning, goed onderhouden, gunstig gelegen, met garage en tuin. Parterre: woonk. 40m², parket, op. haard, 2e living 33 m² m. eigen ingang, stud. kamer, ruime hal, toilet, mod. keuken met eethoek, gr. bijkeuken, berg/wasruimte, 2e toilet, 2 gr. kelders. Eerste verd. 5 slaapk., badkamer met toilet, douchekamer met toilet. Zeer geschikt voor praktijkwoning e.d. Vraagpr. f 485.000,— k.k. Tel.: 043 - 643444

Te huur

Luxueus 5 k. app. Kapoensstraat vanwege indeling geschikt voor kl. gezin of 2 personen. Huur: n.o.t.k., direct te aanvaarden. Tel. 043-51907.

Te koop gevraagd:
Gasfornuis met oven. Tel. 043-647262.

Welke 6e jaars student M.F. wil ongeveer vijf lessen van een EHBO cursus verzorgen. Deze cursus zal in Heerlen van start gaan met een door hem/haar overeen te komen datum. Contact opnemen met Dhr. Borgers, telefoon: 043-70406 of Resi Borgers, telefoon: 043-51892.

observant

(voorheen Maffius).

Informatie- en opinieblad van de Rijksuniversiteit Limburg, uitgegeven door de Stichting Maffius. Verschijnt veertiendaags.

Redactieadres:
Tongersestraat 53, kamer 304
Postbus 616
6200 MD Maastricht
Tel.: 043-888319
(doorkiesnummer).

Stichtingsbestuur

Wim Hermens (voorzitter), Loes van Benthem (secretaris), Cees Schröer (penningmeester), Jacques Heijen (buitenuiversitair lid), Evelyne de Leeuw (redactie-afgevaardigde).

Redactie:

Ton Hameleers, Jacques Herraets, Richard Janssen, Evelyne de Leeuw, Appie Luermans, Jan Meijers, Maurice van der Sangen, Els Schoenmakers.

Redactie-assistente: Edith Goppel
Koördinator Voorlichting: Sjonk Ritmeester,
Grafische vormgeving: Guus van Rooij
Foto's: Koen van der Gugten, Hans van Dijk, Foto-persbureau Widdershoven.
Tekeningen: Pascal Oost, John Pex.

Druk. Leiter Nypels BV, Maastricht

Spelregels voor ingezonden kopij

Brieven (reacties op verschenen artikelen):
– niet langer dan één kolom (= een kopij-
vel).

Artikelen: voor ingezonden stukken eerst contact opnemen met de bureoredactie voor afspraken over lengte etc.

Kleine instellingen in het nauw ondanks beschermde status

Universiteiten akkoord met opstellen taakverdelingsplan

De landelijke Taakverdelingscommissie (TVC), waarin alle universiteiten en hogescholen zijn vertegenwoordigd, heeft minister Deetman laten weten dat hij omstreeks 1 maart een plan tegemoet kan zien, waarin staat aangegeven hoe het Wetenschappelijk Onderwijs met 258 miljoen gulden minder denkt rond te komen. De commissie bracht dinsdag haar interimrapport uit, waarmee de verkenningsfase werd afgerond die een antwoord moest geven op de vraag of de universiteiten zelf de operatie zouden uitvoeren, of dat ze dat werk overlieten aan het departement. Dat de universiteiten nu eieren voor hun geld gekozen hebben, wil nog niet zeggen dat ze er samen uit komen. Het interimrapport, dat nu gepubliceerd is, bevat voornamelijk een procedurevoorstel. Over concrete plannen voor het samenvoegen, herverdelen of afstoten van taken wordt gezegd.

De commissie wil haar eigenlijke werk beginnen met het per discipline beschrijven van de bestaande taken naar omvang en regionale spreiding. Per discipline wordt vervolgens bekeken of taakverdeling en -concentratie wenselijk is en welke financiële besparing elk onderdeel oplevert. Niet de commissie zelf, maar de betrokken Colleges van Bestuur overleggen hoe de operatie per deelgebied moet worden uitgevoerd. De commissie integreert tenslotte de resultaten, waarvan de opbrengst bij de eerste stap al is geschat, en biedt ze 4 maart aan de minister aan. In het rapport doet de commissie de partners enkele suggesties aan de hand waarmee de operaties kunnen worden uitgevoerd. Voorop staat concentratie van taken, waarmee bedoeld wordt de vermindering van het aantal vestigingsplaatsen van een bepaalde studierichting, sluiting dus. Dan volgen takenruil tussen instellingen, afslanking door verlaging van het voorzieningenniveau, en tenslotte regionale samenwerking. De commissie suggereert om ook te kijken naar andere onderwijssectoren, die niet door de minister genoemd worden, zoals de (inter)universitaire instituten, het HBO, de theologische hogescholen en Nijenrode. Bij het bedrag dat uiteindelijk bezuinigd moet worden plaatst de commissie ook enkele kanttekeningen. Van de 258,1 miljoen die Deetman heeft gevraagd,

moet volgens de instellingen de bezuiniging van 60 miljoen worden afgetrokken, die de instellingen in opdracht van Deetmans voorganger van Kemenade bezig zijn door te voeren via interne rationalisatie. Daar staat tegenover dat er een nog nader te bepalen bedrag bij moet worden opgeteld, waarmee nieuwe taken gefinancierd moeten worden, zoals bijvoorbeeld de groei van de RL.

Niet proportioneel

Dat de groei van de RL ook via de taakverdelingsoperatie moet worden verdiend, brengt de universiteit in een lastig parket. Zij heeft immers nauwelijks iets te bieden: van de drie taken die zij nu heeft wil zij er in ieder geval geen afstaan en kan dus alleen nog maar praten over afslanken en regionale samenwerking. Daarentegen moet het Maastrichtse College van Bestuur er wel voor zien te zorgen dat de anderen zoveel af-

staan dat daarmee de uitbouw kan worden gefinancierd. Een troost is dat Maastricht zich kan blijven beroepen op het argument van de regionale spreiding. De commissie heeft namelijk uitgemaakt dat de bezuinigingen niet zullen worden verkregen door de pijn proportioneel te verdelen. Instellingen in de Randstad zullen een grotere stap achteruit moeten doen dan de andere, terwijl in de laatste groep de kleinste instellingen ontzien zullen worden. Het commentaar van de Taakverdelingscommissie bij die opvatting van Deetman is letterlijk: *'Het sparen van de kleine instellingen kan de commissie niet lezen als uitbreiding van de voorzieningen bij de kleine instellingen ten koste van inkrimping bij de grotere. Alleen al uit overwegingen van sociaal beleid ziet de commissie geen heil in ontslag bij grote instellingen om daarmee overeenkomstige activiteiten bij kleine instellingen te gaan financieren. Wel zou de commissie willen streven naar een saldo, waaruit nieuwe activiteiten gefinancierd kunnen worden en waaruit ook de kleine instellingen ten behoeve van een verdere uitgroei kunnen putten.'*

JH

Beslissingen over uitbouw pas ná 1 maart

De RL moet zeker nog wachten tot na 1 maart volgend jaar om te weten met welke nieuwe studierichtingen zij kan groeien. De delegatie van het ministerie van Onderwijs, die op 9 november het bilateraal overleg met de universiteit kwam voeren, heeft laten weten dat het uitsluitsel over het Ontwikkelingsplan van de universiteit, dat voor 1 oktober dit jaar was beloofd, pas kan worden gegeven als de taakverdelingsoperatie binnen het Wetenschappelijk Onderwijs is afgerond. Niettemin hebben de ambtenaren van het ministerie enige indicaties over de uitbouw gegeven. Zo hebben zij voorgesteld rechten en economie extra te laten groeien door op de duur jaarlijks 500 rechtenstudenten per jaar toe te laten en 400 à 500 economiestudenten. De reacties op de verdere uitbouwplannen waren wisselend positief of negatief.

Positief was het oordeel over geestelijke gezondheidkunde en in principe ook over biologische gezondheidkunde. Voor de laatste studierichting wordt een nadere expertise afgewacht. Bewegings-

wetenschappen is een geval apart. De Haagse delegatie liet weten dat de minister met een beslissing wil wachten op de uitspraak van de Raad van State inzake de taakverdeling voor Nieuwgrieks, welke studierichting is toegewezen aan Groningen, terwijl de Universiteit van Amsterdam daar ook aanspraak op maakte. Het tussenvonnis dat dezer dagen door de Raad is gewezen, is gunstig uitgevallen voor Groningen. In Groningen is men er niet van op de hoogte dat de minister de kwestie Nieuwgrieks en Bewegingswetenschappen met elkaar in verband brengt, omdat daar is gezegd tijdens het bilateraal overleg dat met een beslissing over de toewijzing wordt gewacht totdat de Taakverdelingscommissie klaar is met haar werk. De voorlopige overwinning die de Groningse universiteit heeft geboekt in de kwestie Nieuwgrieks, kan impliciet een nederlaag betekenen in de zaak-Bewegingswetenschappen. Een relatief gunstig onthaal kregen ook de tweede fase-beroepsopleidingen Beleid en Beheer en GVO. Als de minister die toewijst, dan is het aan Maastricht. Ook de onderzoekersopleiding die de medische fakulteit in de tweede fase wil verzorgen, wordt voorlopig positief beoordeeld. Over enkele uitbouwplannen heeft het ministerie nadere informatie gevraagd:

Vertaalwetenschappen, de opleiding tot beleidsmedewerker en de tweede fase-lerarenopleidingen Sociale Gezondheidskunde en Nederlands Recht.

Er waren ook enkele studierichtingen die een negatief oordeel kregen. Scheikunde, die de bèta-kant van de universiteit had moeten versterken, maakt voorlopig geen kans en over wiskunde werd geen standpunt ingenomen. Geschiedenis maakt ook weinig kans, omdat het ministerie in Maastricht geen voorzieningen wil vestigen die op andere plaatsen worden afgebouwd. Filosofie zou op grond van het Akademisch Statuut niet mogelijk zijn en pedagogische en andragogische wetenschappen zouden hoogstens in een bijzondere vorm toegekend kunnen worden.

Betekent het oordeel van het departement over de diverse uitbouwplannen nu dat men wel bereid is de toezegging '6000 studenten in 1990' te willen nakomen, maar dat men daarbij eerder mikt op traditionele waarden als rechten en economie dan op experimentele richtingen? De universiteit heeft tijdens het overleg uitdrukkelijk gezegd dat zij bereid is akkoord te gaan met de uitbreiding van rechten en economie, maar dat zij dat niet als een middel wil zien om aan het begeerde cijfer van 6000 studenten te komen. Voor de RL staat voorop dat zij een volwaardige instelling van wetenschappelijk onderwijs wil worden,

waarin zowel alfa- als beta- en gamma-richtingen zijn vertegenwoordigd. Het departement toonde daar volgens Ad Lagas, het enige collegelid dat het overleg wilde toelichten, wel begrip voor. Volgens de ambtenaren is het getal 6000 te willekeurig gekozen om dat voorop te stellen bij de onderhandelingen over de uitbouw. Tenslotte is duidelijk afgesproken dat de verhoging van de studentenaantallen bij Nederlands Recht en Economie niet mag leiden tot een beperking van de groei naar een volwaardige en evenwichtig opgebouwde universiteit.

J.H.

Boekhandels (vervolg van pag. 2)

universiteitsbibliotheek voor vijf ton aan boeken kan besteden en zij dit voor een groot deel bij één boekhandel bestelt (zoals in sommige andere universiteitssteden), dat die boekhandel dan al voor een groot deel in het zadel is geholpen. Want, heeft een boekhandel éénmaal de academische status dan trekt dit ook vele andere kopers.

Ik verbaas mij hogelijk over de opmerking: 'De universiteit heeft zich altijd bereid getoond haar boekenbudget te besteden in Maastricht'. Als de universiteitsbibliotheek tussen 1978 en 1980 slechts 6- tot 10% van het budget in Maastricht besteedt blijkt daaruit volgens mij nog weinig bereidheid. Dit komt op mij over als een zoethoudertje.

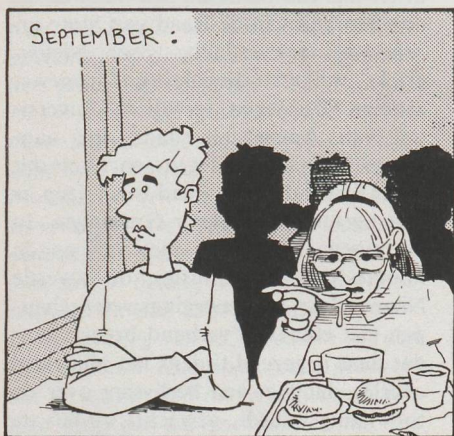
De opmerking als zouden de boekhandels de klandizie niet aankunnen lijkt belachelijk als bekend is dat de Servaas-boekhandel, gestart in 1978, zich juist heeft ingesteld op de klandizie van de universiteit.

Het schijnt mij persoonlijk hoogst onrechtvaardig toe als de universiteit de handen van boekhandel Servaas aftrekt omdat deze in een financieel hachelijke toestand verkeert. Mijn mening is nl. dat de universiteit aan deze toestand voor een al dan niet groot deel debet is door het overgrote deel van het boeken budget buiten Maastricht te besteden. De opmerking dat de levertijd van de boekhandel Servaas op buitenlandse boeken langer is dan die van een 'echte' academische boekhandel is belachelijk. Dit kan pas beoordeeld worden als de boekhandel Servaas zelf een echte academische boekhandel is.

Voor de studentengemeenschap is het onontbeerlijk dat er een goede academische boekhandel komt. Een boekhandel die studenten van elke faculteit aan boeken kan helpen. Of het dan de Servaas-boekhandel of een andere boekhandel is maakt in principe niets uit.

Wel is het moreel gezien en gezien het feit dat de Servaas-boekhandel de opzet tot academische boekhandel al gemaakt heeft volgens mij redelijk om deze boekhandel de eerste kans te gunnen.

Jan-Willem de Leeuw, 2e jr. M.F.

Universiteiten moeten eigen kweek opgeven

Nationale Proefdierenvoorziening naar Zuid-Limburg

'De komst van de Nationale Proefdierenvoorziening naar Onderbanken heeft onherroepelijk gevolgen voor de fokfaciliteiten van de Centrale Proefdierenvoorziening'. Dat voorziet Paul Hermans, beheerder van de CPV, dat is gevestigd in het Biomedisch Centrum. Hermans gelooft niet dat er bij de nieuwbouw in Randwyck voorzieningen komen voor het fokken van proefdieren zoals oorspronkelijk wel de bedoeling was. 'Dat ligt immers helemaal in de lijn van het overheidsbeleid': Dat beleid kwam kortgeleden in een stroomversnelling doordat het demissionaire kabinet op de valreep de toezegging deed dat Limburg een nieuwe rijksdienst krijgt: een centraal Proefdierenbedrijf.

Sprekend over proefdieren in de werkruimte van Paul Hermans is een lammetje op sterk water een stille getuige. Het geeft aan hoe hier over de aanwezige dieren wordt gedacht: nuchter en zakelijk, bestemd voor wetenschappelijke proeven.

De komst van het Centraal Proefdierenbedrijf naar Onderbanken (Schinveld voor wie nog niet aan de nieuwe gemeentenamen is gewend) is financieel praktisch rond. Verschillende departementen hebben toegezegd een belang-

rijk gedeelte van de kosten van 26 miljoen voor hun rekening te nemen. In het project is ondermeer het Centraal Proefdierenbedrijf van TNO in Zeist opgenomen, verreweg de belangrijkste leverancier van proefdieren in ons land. Door deze nieuwe beleidslijn, die in politiek Den Haag erg onverwacht werd aangekondigd is een belangrijke aanbeveling overgenomen van een interdepartementale werkgroep die zich heeft beziggehouden met de verplaatsingsproblematiek. Een ander advies van deze werkgroep is om het kweken van proefdieren helemaal te centraliseren. Dat betekent dat in de toekomst alle dieren die bij experimenten worden gebruikt, vanuit het nieuwe centrum betrokken gaan worden. Dat betekent ook voor andere universiteiten dat zij hun fokfaciliteiten moeten prijsgeven. De nieuwbouwplannen in Schinveld voorzien in die mogelijkheid.

Hoe kan er in Schinveld dan nieuwe werkgelegenheid worden gecreëerd?

Volgens Paul Hermans is er maar een mogelijkheid: 'Het betekent gewoon dat kleine fokcentra, zoals ondermeer verbonden aan verschillende universiteiten, in de toekomst moeten sluiten waardoor daar arbeidsplaatsen verloren

gaan. Ik denk dan bijvoorbeeld aan ons eigen kweekcentrum waarbij toch wel twee formatieplaatsen zijn gemoeid.' Hermans denkt dat elders in Nederland pijnlijker ingrepen gaan plaatsvinden waarbij Utrecht als illustratie wordt aangehaald. 'Daar bestaan veel verschillende kweekcentra waarvan het de bedoeling is dat ze bij universiteitsnieuwbouw samengebundeld worden. Ik denk niet dat daar nog geld voor beschikbaar wordt gesteld.' Of dat daadwerkelijk zo is kan op het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen niet worden beantwoord. 'De beslissing over de vestiging van het Centrale Proefdierenbedrijf in Zuid-Limburg kwam erg onverwacht waardoor nog niet precies kan worden vastgesteld welke de consequenties daarvan zijn. Bijvoorbeeld bij de beoordeling van universitaire nieuwbouwplannen,' is het antwoord.

Een centrale voorziening heeft als groot voordeel dat het overschot aan proefdieren en daardoor het gebruik kan worden beperkt. Ook wordt de efficiëntie vergroot wat kostendrukkend werkt. Op het biomedisch centrum, afdeling proefdierenvoorzieningen, wordt in een kamer, naast het lammetje op sterk water, in stilte getreurd door Paul Hermans: 'Wij hebben hier altijd twee rattenstammen gekweekt en ik moet zeggen dat dat altijd met groot plezier is gedaan. Daarbij komt dat wanneer je zelf fokt de genetische eigenschappen beter worden gewaarborgd. Voor de kwaliteit die een centraal fokcentrum levert ben ik niet zo huiverig. Die zal ongetwijfeld voldoende zijn. Daarbij moet je bedenken dat bijvoorbeeld aan de gezondheid van een proefdier hoge eisen worden gesteld. Tijdens de proefnemingen moet iedere reactie van het beest het gevolg zijn van menselijke handelingen en niet van omgevingsfactoren.'

Wanneer het Maastrichtse CPV in de toekomst niet meer zelf ratten mag kweken zal daardoor de kostprijs per proefdier oplopen. 'Dat komt omdat wij niets hoeven te betalen aan afschrijvingskosten en personeelslasten,' verduidelijkt Hermans. 'Dan hoeft je alleen nog maar het voer en dergelijke te betalen wat een zelf gekweekt proefdier natuurlijk veel goedkoper maakt dat wanneer je datzelfde beest van de centrale voorziening moet betrekken. Verder, en dat moet toch niet worden onderschat, heeft de wetenschap vaak hele specialistische wensen. Wanneer je dat doortrekt naar de proefdieren en bedenkt dat je daarvoor helemaal afhankelijk bent van een gemonopoliseerde fokleverancier dan geeft dat helemaal geen lekker gevoel.'

Geertjan Driessen

Proefdieren in CPV-ruimte. Eigen kweek straks naar Onderbanken?

SERVAAS BOEKHANDEL

Vrijthof 29 □ Maastricht

□ tel. 043-50054 / 18704

- medische - juridische -
- sociale wetenschappen
- literatuur kunst poëzie

de academische boekhandel van maastricht

6

Inspiratie

Toch weer allerlei onverwachte gebeurtenissen, waardoor nu pas op het allerlaatste moment (morgen is de dead-line) nog even tijd voor deze gastrubriek. Erg veel rust krijg ik er overigens niet voor. De kinderen zijn wat snotterig en slapen daardoor onrustig. Steeds even achter de tik-machine vandaan om te voorkomen dat ze dadelijk alle vier wakker worden als er één even wat huilt. Marianne is naar school. Er moeten bieten uitgehold worden om als lampionnetjes te dienen voor de St. Maarten-optocht, die morgenavond plaatsvindt. Eén van de vele feesten die de kinderen, ouders en leerkrachten met elkaar vieren op de Vrije School. Verheug me nu al op de stralende kindergezichten, de wakkerende lampionnetjes en de zingende kinderstemmetjes. Een zeer welkome en stimulerende afwisseling van de vaak slopende en moeizaam verlopende bestuurlijk-organisatorische beslommeringen waar we als bestuursleden nogal eens mee te maken hebben. Een bijeenkomst over de Wet Medezeggenschap in het Onderwijs van gisteravond speelt me nog steeds door het hoofd. Erg veel verder zijn we er nog niet mee gekomen. M'n gedachten gaan terug naar gisteren tussen de middag. Samen met Tjaart weer eens geprobeerd een stap verder te komen in een belangrijk dilemma waar het project evaluatie voortdurend mee worstelt: hoe creëren we nu eindelijk eens voldoende ruimte om de kwaliteit van een aantal in gebruik zijnde toetsinstrumenten fundamenteel te beoordelen, zonder dat de overige werkzaamheden in het onderwijs er al te zeer onder lijden.

Kan verder mijn gedachten moeilijk afzetten van mevr. X, die vandaag op het spreekuur kwam. Voel me schromelijk tekort schieten in mijn mogelijkheden tot

hulpverlening. Het gebrek aan praktische kennis en ervaring in de geneeskunde doet zich gelden. Niet zo verwonderlijk overigens, gezien m'n uiterst theoretisch georiënteerde opleiding in Rotterdam. Daar komt nog bij dat ik die zo'n 5 jaar geleden afsloot en sindsdien vrijwel uitsluitend in theoretische zin met de geneeskunde bezig ben geweest, in het kader van het werk binnen de fakulteit. Wat me wel verbaast is dat mijn collega-arts-assistenten in de huisartsopleiding vrijwel dezelfde ervaringen hebben. Dat had ik toch niet in die mate verwacht van afgestudeerden uit Maastricht. Ook hier is de opleiding kennelijk toch onvoldoende afgestemd op de praktijk van de gezondheidszorg. Dit stemt overigens wel overeen met een in de laatste jaren groeiend besef dat de ontwikkeling van het medisch onderwijs (met name in Maastricht) nadrukkelijk gevoed moet worden met kennis en ervaring vanuit de praktijk van de gezondheidszorg.

Een nauwe wisselwerking tussen praktische geneeskundige kennis en ervaring enerzijds en onderwijskundige inzichten en ontwikkelingen anderzijds is een eerste vereiste voor werkelijke innovatie van het medisch onderwijs.

Aldus een aantal gedachtensprongen bij gebrek aan inspiratie voor de uitwerking van een meer afgerond onderwerp.

**Maarten
Verwijnen**

Theo Rieff:

Gedragwetenschappelijk CARA-onderzoek is bittere noodzaak

Als je astma hebt, één van de meest aansprekende vormen van CARA, kom je er nooit meer van af. Anders gezegd; je zult met de aandoening moeten leren leven. Zo'n boodschap lijkt voor een astma-patiënt geen prettig vooruitzicht. Toch doet hij er het beste aan — hoe dan ook — zijn 'ziekte' te aksepteren en daar actief mee om te gaan.

Die stelling poneert Theo Rieff naar aanleiding van zijn rapport: *Leven met ademnood* dat hij samen met Joost Bremer heeft geschreven. Dat rapport is uitgebracht in opdracht van het Nederlands Astmafonds. In dat rapport geven de auteurs een overzicht van gedragwetenschappelijk CARA-onderzoek en doen zij verslag van interviews met CARA-deskundigen, voor het merendeel (long)artsen.

Niet-passief

Het leren-leven-met-CARA moet je volgens Theo Rieff niet in passieve zin opvatten. Vanzelfsprekend moet een CARA-patiënt proberen situaties die ademnood kunnen veroorzaken, uit de weg te gaan. Maar je kunt dat ook actief invullen, zoals: samen met de arts zoeken naar oplossingen, weten wat je moet doen en laten, weten wat de voor- en nadelen van de verschillende behandelingen zijn. Rieff: 'Bij CARA moet je niet teveel nadruk leggen op de beperkingen die zo'n aandoening met zich meebrengt'.

In dat opzicht is het belangrijk om inzicht te krijgen in de wijze waarop CARA-patiënten met hun aandoening omgaan. Hoe leven ze met het feit dat zij chronisch — soms meer soms minder — hinder ondervinden van ademnood?

Machteloos

Veel niet-lijdende aan astma, ook gedragwetenschappers, raken geïmponeerd door de verschijnselen die een astma-aanval vertonen. Volgens Rieff moet je echter een duidelijk onderscheid maken tussen het-hebben-van-astma en het-krijgen-van-astma-aanval. Bij zo'n aanval zie je een astmalijder soms paars aanlopen en bekruipt je het gevoel dat deze stikt. Je hoort de luchtwegen piepen, de ademhaling gieren en vaak is er ook een vreselijke, droge zware hoest. En dan is er de ontzettende transpiratie vanwege de doorstane krachtsinspanningen. (Astmalijders kunnen totaál uitgeput raken na zo'n aanval). Een toeschouwer voelt zich op zo'n moment machteloos.

Een probleem is echter dat veel astma-patiënten alleen bekeken worden met het beeld voor ogen van zo'n astma-aanval. Wat volstrekt onjuist is, want je kunt astma-lijder zijn en al jaren geen aanval meer hebben gehad. Rieff: 'Te- gen een astma-aanval als zodanig is wei-

nig te doen. Daar helpen alleen medicijnen tegen. Waar wél iets aan te doen is, is aan het verkeerde beeld dat mensen van deze ziekte hebben. Aan het wegwerken daarvan kunnen astma-lijdende zelf veel doen — mits ze daarbij geholpen worden'.

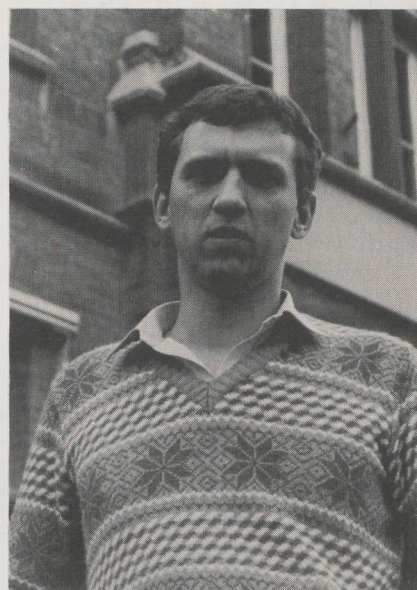
Prestaties

Er is de afgelopen tien jaar, met name in het buitenland, een grote hoeveelheid gedragwetenschappelijke literatuur rond CARA verschenen. Die literatuur beschrijft voornamelijk de aandoening astma. De reden daarvan is dat er nogal

In Nederland lijden ongeveer 1,3 miljoen mensen aan astma, bronchitis of longenfyseem; aandoeningen die kortweg aangeduid worden als CARA. (CARA staat voor de afkorting van Chronische Aspecifieke Respiratoire Aandoeningen). Bij lijdende aan deze aandoeningen treedt regelmatig ademnood op. Hun klachten zijn hoesten, kortademigheid en piepen van de borst. Deskundigen wijten twintig tot veertig procent van het totale ziekteverzuim op school of op het werk aan CARA.

wat begripsverwarring bestaat — zowel nationaal als internationaal. Men spreekt van astma, bronchitis en enfyseem; ziektebeelden die moeilijk van elkaar af te grenzen zijn. Zodoende wordt iemand met aanvallen van kortademigheid (in het dagelijks taalgebruik een astma-aanval) al snel als astma-patiënt bestempeld.

Rond CARA bestaan nog veel misverstanden. CARA-patiënten zouden bijvoorbeeld niet te handhaven zijn in

Theo Rieff

de werksituatie — alsof het om minderwaardige arbeidskrachten gaat . . . (Niet voor niets komen veel CARA-patiënten — ten onrechte — in de WAO. In de periode 1967-1975 (dus voor de toenemende werkloosheid) werd het aantal WAO-uitkeringen ten gevolge van aandoeningen van de ademhalingswegen 2,3 maal zo groot!)

Een duidelijk voorbeeld van iemand die niet aan dat CARA-beeld beantwoordt, is Gerrie Knetemann, één van neerlands' populairste wielrenners. Ondanks zijn chronische bronchitis levert hij topprestaties.

Een wijdverbreid misverstand is ook dat de luchtverontreiniging verantwoordelijk is voor de toename van CARA. *Terwijl rokers feitelijk de ergste luchtvervuilers zijn en de belangrijkste veroorzakers van CARA-lijdende!*

Fabels

Rieff: 'Het is een fabeltje dat er zoiets bestaat als een persoonlijkheidsstructuur die astma veroorzaakt. Wat ook de wereld uit moet is de gedachte dat een overbezorgde moeder de oorzaak van alle ellende is. *Geen enkel methodologisch verantwoord onderzoek leidt tot een konklusie in deze richting*'. Rieff geeft toe dat zware astma-patiënten zich tot een bepaald persoonlijkheidstype kunnen ontwikkelen. Ook is het waar dat er vaak 'een liefdevol tirannieke moeder' in het spel is, maar dat is allemaal eerder een gevolg van een oorzaak. Rieff: 'Waarschijnlijk is het hebben van astma lichamelijk bepaald. In aanleg zal een ekstra gevoeligheid van de luchtwegen wel aanwezig zijn. In combinatie met psychische omstandigheden (bijvoorbeeld stress) en fysieke

(bijvoorbeeld het weer, allergenen, stofdeeltjes in de lucht) kan dat tot een astma-aanval leiden.

Rieff konkludeert in zijn rapport dat gedragswetenschappelijk onderzoek dat op zoek is naar dat persoonlijkheidstype, weinig zin heeft. Veel belangrijker is onderzoek dat een goed inzicht verschaft in de aard en de omvang van CARA-problematiek'.

Angst

Een onontgonnen onderzoekerrein is het CARA-belooft: Welk verband is er bijvoorbeeld tussen allerlei psychologische factoren (als angst, therapietrouw, houding ten opzichte van stress) en de duur van een ziekenhuisopname, het aantal opnames en het medicijngebruik? Rieff wijst erop dat de meest angstige astmalijders meer kans lopen opgenomen te worden dan andere. Rieff constateert dat deze kant van de CARA-problematiek sterk verwaarloosd is. Hij pleit dan ook vooral voor onderzoek in de meer epidemiologische richting.

Gedragswetenschappelijk onderzoek zou zich, aldus Rieff, ook meer moeten bezig houden met het verbeteren en verfijnen van instrumenten om effecten

van therapieën te meten. Veel gedragswetenschappelijk onderzoek gaat in dit opzicht mank.

Overzicht

De start van Rieff's onderzoek ligt zo'n vier jaar terug. In 1978 ontvangt de RL, in de persoon van rector-magnificus Tiddens van het Nederlands astmafonds het verzoek een voorstel te doen omtrent een evaluatie-onderzoek van het hele behandelingsgebeuren in het Astma-centrum in Davos. Een werkgroep onder voorzitterschap van Frans Verstappen (fysioloog) gaat aan de gang. (In de werkgroep zitten verder een psycholoog, Rutger Lulofs, en een socioloog, Jos Diederiks).

De werkgroep diende haar projectvoorstel in januari 1980. Het fonds blijkt weinig of geen ervaring te hebben met gedragswetenschappelijk onderzoek. Om die reden beschikt ze niet over criteria om zo'n voorstel op zijn merites te beoordelen. Het fonds stelt dat er eerst een overzicht moet komen van wat door gedragswetenschappers op CARA-gebied onderzocht is. Een dergelijke opdracht wordt opnieuw aan de RL verstrekt en wel aan de capaciteitsgroep medische psychologie. Op 1 april

1980 komt Theo Rieff in dienst bij deze groep om dat overzicht te verschaffen. Op 16 april van dit jaar levert hij zijn rapport (dat hij samen met Joost Bremer heeft geschreven) in bij de Wetenschappelijk Adviesraad van het Astmafonds. (Theo is dan inmiddels — per 1 maart 1982 — ondergebracht bij de capaciteitsgroep Onderwijs en Ontwikkeling. Zijn arbeidstermijn is verstreken en zijn opdracht voltooid).

Stiefkind

De Wetenschappelijke Adviesraad van het Astmafonds bekijkt op dit moment nog Rieff's rapport. Rieff heeft geen idee wat dat zal opleveren. Hij zou het toejuichen als — mede door het rapport — het Astmafonds meer en beter gedragswetenschappelijk onderzoek zou stimuleren. Zelf zou hij graag onderzoek doen naar de wijze waarop astmapatiënten omgaan met stress zoals met een astma-aanval.

Vanuit het Astma fonds is tot nu toe bijna alleen maar onderzoek gestimuleerd en gefinancierd dat medisch georiënteerd is. Theo Rieff: 'Gedragswetenschappelijk onderzoek is feitelijk het stiefkind van het Astma fonds'.

Ton Hameleers.

'N PAAR STELLINGEN VAN DE MEEST GEPROMOVEERDE DRUKKER

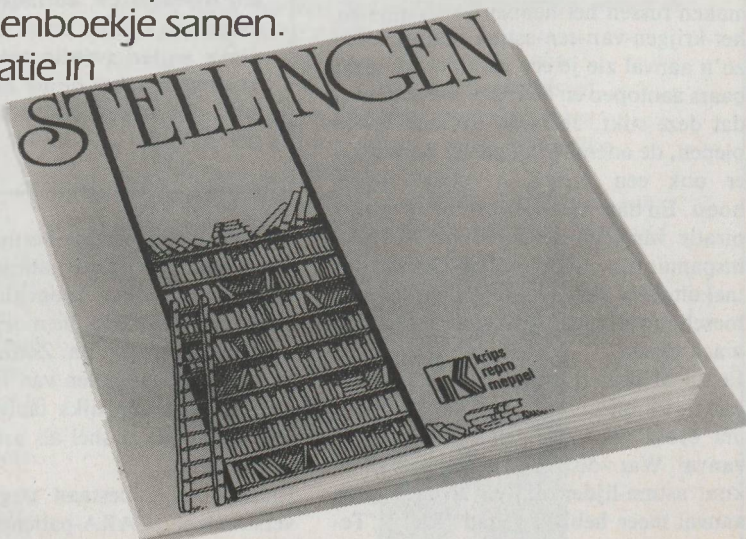
Krips Repro – drukker van de meeste proefschriften in Nederland – stelde een aardig stellingenboekje samen.

U ontvangt het als u uw dissertatie in productie geeft bij Krips Repro.

Bel voor informatie Greta Schoelink.

Kaapweg 6, 7944 HV Meppel
Postbus 106, 7940 AC Meppel
telefoon 05220-53731

Doel: verbeteren van arbeidsomstandigheden

Universiteit neemt deel in ARBO-project

Limburg hengelt naar een nationaal instituut voor veiligheid. Een nobel streven, immers zo'n ARBO-instituut kan 30 tot 50 hoogwaardige arbeidsplaatsen opleveren. Een 'schets voor de oprichting' is onlangs gepresenteerd door een provinciale stuurgroep waar de Rijksuniversiteit Limburg in deelneemt.

De in 1980 aangenomen Arbeidsomstandighedenwet maakt de komst van ARBO-instituten mogelijk. Daar moet wel onmiddellijk aan worden toegevoegd dat de hele wet nog in een embryonale toestand verkeert. Ambtelijke werkgroepen en overlegorganen van werkgever en werknemers moeten zich nog buigen over een gedetailleerde uitwerking van de raamwet. De provinciale werkgroep is hierop ver vooruitgelopen en heeft alvast een maatkostuum ontworpen voor het eventuele, toekomstige nationale ARBO-Instituut.

In het verleden meldde de RL aan het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid dat zij zich bezighield met geïntegreerd onderzoek naar veiligheid en gezondheid. Omdat er zo'n enorme hoeveelheid instellingen zich bezighouden op het brede terrein van de arbeidsomstandigheden, maakt het ministerie hiervan een precieze inventarisatie. 'Op het Limburgse Gouvernement is onze melding kennelijk niet onopgemerkt gebleven', zegt Prof. dr. Hans Philipsen, hoogleraar Medische Sociologie. 'Verder is er in deze regio de HTS in Heerlen en dat is dé Nederlandse HBO-opleiding die veiligheid in relatie tot de arbeid doceert. Bovendien is staat in Maastricht het European Centre for Work and Society waardoor er in Zuid-Limburg een

sterke concentratie van wetenschappelijke activiteiten plaatsvindt op het gebied van arbeidsomstandigheden. De kritische massa is dus groot.' Deze gegevens werden op het Provinciehuis aangeleiding om te kijken of er niet een nieuwe Rijksdienst naar Limburg kan worden gelokt. Dat zou mooi passen in het tweede tracé van de te spreiden rijksdiensten naar herstructureringsgebieden. Om dat te bevorderen werd een provinciale stuurgroep opgericht onder leiding van oud senator drs. Schreurs. De groep waarin namens de universiteit behalve prof. Hans Philipsen ook Frans Nijhuis zat boog zich nauwgezet over artikel 21 van de ARBO-wet. Onder dat nummer wordt in de raamwet een deur naar het nationale ARBO-instituut geopend.

Nationale koepel

Uit een veelheid van modellen kiest de provinciale stuurgroep voor een nationale koepel die, zoals gezegd, in Zuid-Limburg moet komen. Daaronder vallen de over het land verspreide regionale instituten. Het belang van de provincie bij deze opzet is duidelijk: het verkrijgen van nieuwe arbeidsplaatsen. De RL voorziet dat aan de hoofdvestiging een 'stuk maatschappelijke dienstverlening' kan worden geleverd. En dat kan dan weer een uitbreiding betekenen van het onderwijs en onderzoek op de universiteit.

De werkzaamheden van ARBO-instituten zijn eveneens weergegeven in de gepresenteerde schets. De provinciale stuurgroep kon daarbij ruimschoots laveren in het brede raam van de arbeid-

somstandigheden. Geen duidelijk standpunt wordt ingenomen over de vraag of bedrijven in de toekomst moeten worden verplicht zich aan te sluiten bij ARBO-instituten. Wel wordt uitgebreid ingegaan op de doelstelling van de wet: het verbeteren van de arbeidsomstandigheden. Daarbij wordt gekozen voor een geïntegreerde benadering van veiligheid, gezondheid en welzijn in relatie tot de arbeid. Hierdoor, zo stelt de stuurgroep, wordt het streven naar kwalitatief goede arbeidsplaatsen geoptimaliseerd. Het regionale netwerk van ARBO-instituten krijgt een dienstverlenende taak toebedacht. Die bestaat vooral uit het verschaffen van voorlichting en informatie en het verrichten van beperkt, op individuele bedrijven afgestemd. Verder kunnen de regionale afdelingen probleemstellingen formuleren voor het nationale instituut.

De landelijke koepel krijgt dan ook vooral die taken toebedeeld die de afzonderlijke regio's overstijgen of om efficiency-redenen beter nationaal kunnen worden uitgevoerd. Daarbij wordt dan vooral gedacht aan coördinerende en communicatieve functies, informatie en voorlichtingswerkzaamheden en verder een ruimere onderzoekstaak.

Welzijn

Wat is nu de belangrijkste verandering bij deze aanpak voor de arbeidsomstandigheden? Philipsen: 'Historisch zie je dat de vakgebieden veiligheid en gezondheid zich los van elkaar zijn gaan ontwikkelen. Welzijn was in die context een vrijwel onbekend begrip. Ook al is de wetgeving hier in de laatste jaren verfijnd, de uitgangspunten zijn hetzelfde gebleven'. Als voorbeeld worden geluidsdempers aangehaald. 'Die zijn uit gezondheidsoverwegingen een uitkomst voor vergaande beschadigingen van het trommelvlies. Voor de veiligheid zijn het daarentegen eigenlijk ondingen want je hoort allerlei waarschuwingssignalen niet meer', vertelt drs. Nijhuis, wetenschappelijk medewerker aan de RL. Verder wordt erop gewezen dat automatiseringsprocessen bijna in alle gevallen leidt tot een verhoging van de veiligheid. 'Daartegenover staat een toename van afstomping en stress wat zich uit in bijvoorbeeld hoofdpijn en rugklachten. Tot nu toe heeft de nadruk van het overheidsbeleid altijd gelegen op de veiligheid wat als voordeel had dat het resultaat makkelijk en direct zichtbaar was', aldus Philipsen, die wordt aangevuld door Nijhuis: 'Op het macro-economische vlak kunnen bij dit succes vraagtekens worden gezet door de toename van het ziekteverzuim.'

Geertjan Driessen

Naast veiligheid en gezondheid begint welzijn een rol te spelen in arbeidsomstandigheden.

We hoeven niet aan de vooravond van een wetenschappelijke revolutie te staan om te constateren dat er voortdurend verbouwing of verhuizing gaande is in het wetenschappelijke gebouw, dat vele verdiepingen kent. Bij elke wijziging van het vertrouwde beeld zien we dat nieuwe fundamentele vragen worden gesteld. Waar de vanzelfsprekendheid verdwijnt, verschijnt de filosofie. De opzienbarende vorderingen in de medische wetenschap na de tweede wereldoorlog leidden aanvankelijk tot het vertrouwen, dat ziekte, pijn en dood technologisch beheersbaar worden en dat de verbetering van gezondheid en vergroting van de kwaliteit van het bestaan hiermee binnen bereik komen. Het wordt echter steeds duidelijker dat deze verwachtingen niet gerealiseerd kunnen worden. Het vooruitgangsgeloof is omgeslagen in een houding van scepsis. Er komt kritiek op de medische macht, enerzijds als technologische beslissingsmacht, anderzijds in de zin van de invloedrijke positie die de medische stand in de samenleving heeft ingenomen. Op verschillende fronten wordt de paradox geconstateerd, dat vergroting van de inzet van deskundigen leidt tot

vermindering, zo wordt betoogd, van het welzijn onder de bevolking — professionalisering en medicalisering brengen niet zozeer gezondheid, als wel afhankelijkheid. Anderzijds zijn er gezondheidsproblemen met een hoge urgentie die ondanks jarenlang kostbaar bio-medisch onderzoek onopgelost zijn gebleven (kanker, Anorexia Nervosa). De monopoliepositie op de verklaring van ziekten moet hier worden opgegeven om samenwerking aan te gaan in multi-disciplinaire teams. De sociale wetenschapper wordt van concurrent tot bondgenoot. Tenslotte deed de mondige patiënt van zich horen, hetgeen een problematisering inhield van de asymmetrie in de arts-patiënt-relatie. Ook hier worden alternatieven aangedragen. Medicijnwinkels rijzen uit de grond, zelfhulpgroepen ontstaan als tegenpool van professionele hulpverlening, terwijl een toenemend aantal mensen gebruik maakt van de zg. alternatieve geneeskunde.

De gezondheidswetenschappen bevinden zich blijkbaar in een fase waarin grondslagenonderzoek onontkoombaar is.

Onderzoek naar grondslagen krijgt nieuwe impulsen

Medische wetenschap blijft zoeken naar legitimatie

10

Het is dan ook niet toevallig dat contacten tussen medici en filosofen (na een lange periode van latentie en zelfs openlijke vijandigheid) de afgelopen tien jaar aanmerkelijk zijn toegenomen en onlangs geleid hebben tot de oprichting van de Vereniging voor Filosofie en Geneeskunde.

Zaterdag 30 oktober hield de vereniging haar eerste algemene ledenvergadering in Utrecht. Als eerste van de vier inleiders sprak de Rotterdamse hoogleraar Verbrugh over een aantal wetenschapsfilosofische aspecten van de geneeskunde.

Aan de Erasmus Universiteit waaraan Verbrugh verbonden is, hebben studenten geneeskunde enkele jaren terug de aanzet gegeven tot een contactcommissie tussen de Centrale Interfaculteit (filosofie) en de medische faculteit. Deze commissie heeft als taak het begeleiden van studenten bij hun keuzepacticum filosofie.

Filosofie is voor eerstejaars medische studenten met 16 uren vertegenwoordigd in het reguliere onderwijsprogramma. Een tweetal onderzoeksprogramma's die worden verzorgd vanuit de interfaculteit zijn die van Tiemersma over het lichaamsbeeld in de afgelopen 60 jaar (van praktische betekenis voor de neurologie en psychiatrie) en die van de Jong over medisch-diagnostische beslis-kunde. Met name uit dat laatste wordt duidelijk dat filosofie *bekommernis om*

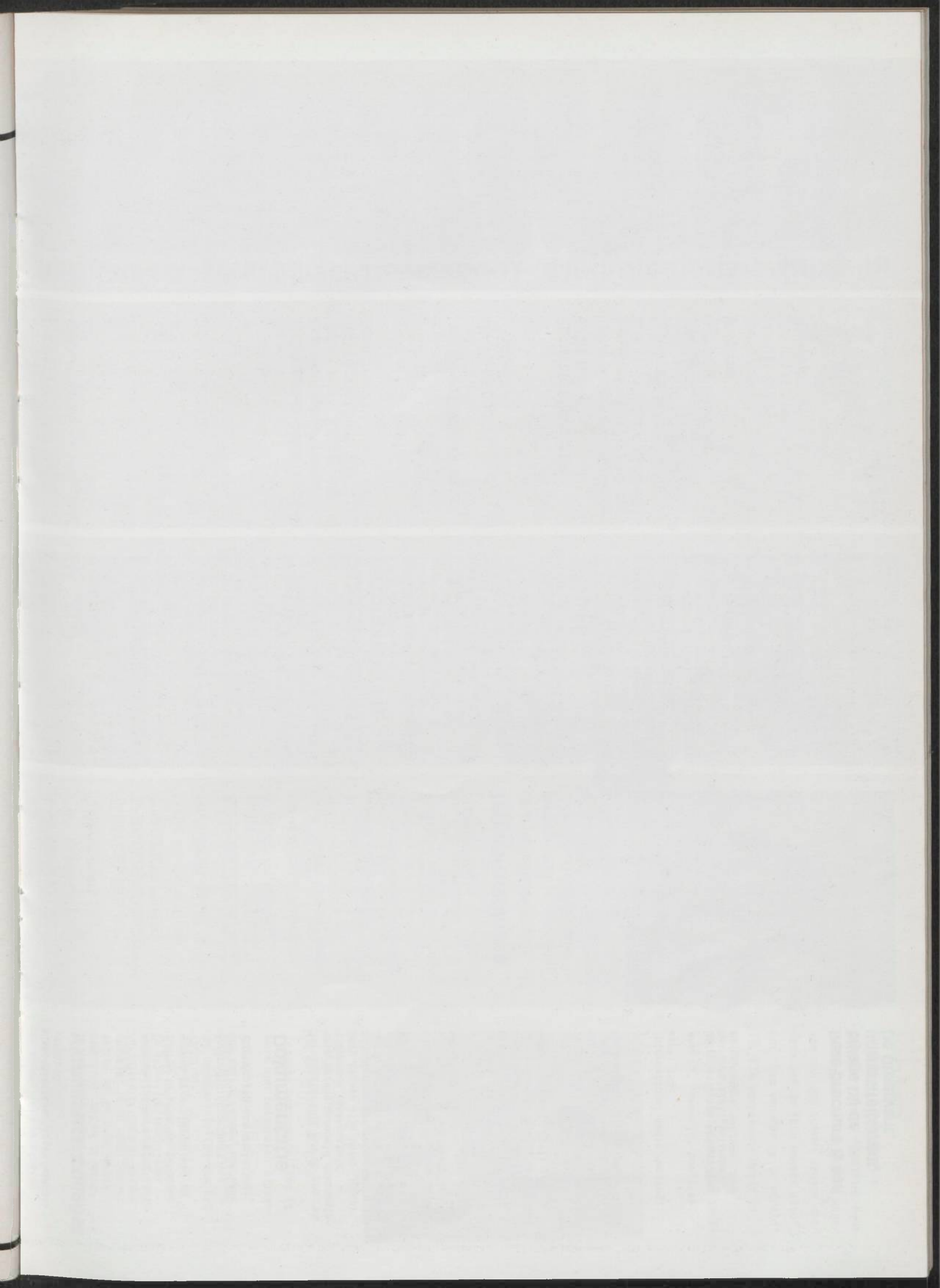
argumentatie is en dat het pragmatisch adagium *wie geneest heeft gelijk* wetenschappelijk gezien een slechte raadgever is.

In een deelproject van de vakgroep algemene ziekteleer staan subjectieve bele-vingsaspecten van ziekten centraal. Interessant is in dit licht het onderscheid tussen 'ziekte' en 'ziek zijn'. Ziekte (disease) slaat op de klinisch registreerbare ziekte. Ziek zijn (illness) slaat op de cultureel bemiddelde betekenis van de ziekte voor een bepaald individu. Een ander deelproject is 'paradigma's* en begripsontwikkeling in de ziekteleer'. Hier heeft men zich sterk laten inspieren door de wetenschapshistoricus Kuhn. In dit project worden het pre-Cartesiaanse, het Cartesiaanse en het post-Cartesiaanse paradigma in de geneeskunde historisch onderscheiden. In het pre-Cartesiaanse paradigma werd de mens gezien als een samenstelling van een viertal sappen: zwarte gal, bloed, slijm en gele gal. Er was sprake van humoraal-pathologie. Descartes heeft met zijn lichaamsziel dualisme de start gegeven voor een ruimtelijk-materiële localisatie van ziekte. Strikte waarneming en wiskundige argumentatie leiden hier tot objectief evidente uitspraken over het zieke lijf. Volgens Verbrugh is het Cartesiaanse paradigma met het daaraan verbonden lesiebeprij een dominante en onmiskenbaar vruchtbare benadering in de medische wetenschap. Zij schiet echter tekort in het leveren van een gefundeerde

opvatting over de dynamische interactie tussen de door Descartes zo strikt gescheiden *res extensa* (lichaam) en *res cogitans* (bewustzijn). Hierdoor blijft het domein van de Cartesiaanse wetenschapper noodzakelijk beperkt tot de objectief registreerbare ziekte (disease). Eerst in het post-Cartesiaanse wetenschapsmodel komen aspecten van ziek zijn (illness) binnen het vizier. Niet de lesie staat hier centraal, maar het lichaamsbeeld — de voorstelling die mensen van hun lijfelijk functioneren hebben. Het is zeer de vraag of dit nieuwe paradigma het Cartesiaanse zal aflossen zoals Verbrugh suggereert. Eerder zal er sprake zijn van een nuancering van het Cartesiaanse beeld en een naast elkaar bestaan van de twee rivaliserende benaderingen. Dat dit laatste meer voor de hand ligt zien we aan de alternatieve geneeskunde, die in onze tijd het pre-Cartesiaanse schema vertegenwoordigt.

Filosofische antropologie

De tweede lezing werd gehouden door Verwey, afkomstig uit Nijmegen, en handelde over de relatie tussen filosofische antropologie en geneeskunde. Filosofische antropologie is evenals de culturele antropologie van recente datum. Plato, Aristoteles en Descartes wisten evenmin wat wijsgerige als culturele antropologie was. Hun historische situatie maakte een studie van alternatieve samenlevingen nog nauwelijks mogelijk. Heel wat zaken die wij als historisch re-

STUDIUM

Rijksuniversiteit Limburg, Tongersestraat 53, Maastricht. 043/38

Lezing door H.Philipsen
Film: Werken en Leven

December

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7

Sociaal-culturele dilemma's
in de verzorgingsstaat.

Lezing door A.C.Zijderveld
Film: Ze doen hem maar
gewoon dicht

- 8
- 9

De toekomst van de verzor-
gingsstaat
Forumdebat olv
C.Flinterman

Plaats en tijd van de activiteiten

Tenzij anders vermeld vinden
alle activiteiten plaats in de
aula van het hoofdgebouw
van de Rijksuniversiteit
Limburg, Tongersestraat 53 te
Maastricht.

Aanvang: 20.00 uur.

Kolofon

Samenstelling:
Jacques Reiners
Yvonne Stevens
René Verspeek

Ontwerp:
Guus van Rooy

Druk:
Reprografie RL

Het project Hervé Fischer

In het kader van het programma
over de media vindt er een
project plaats dat onder super-
visie staat van de Franse kunste-
naar en socioloog Hervé Fischer
en dat wordt uitgevoerd door een
breed samengestelde werkgroep.
Op het moment van verschijnen
van deze informatiebrochure is
nog niet meer bekend dan dat
getracht wordt een tv uitzen-
ding te verzorgen via het centraal
antennesysteem in de Maastrichtse
wijk De Heeg. De uitzending zou
moeten plaatsvinden in de week
van 15 tot 19 november a.s.

De zorgen van de verzorgingsstaat

"Er moet bezuinigd worden op de
kollektieve voorzieningen",
horen we alom. Door het sterk af-
nemen van de economische groei
kunnen allerlei sociale voor-
zieningen steeds moeilijker
gefinancierd worden, terwijl
tegelijkertijd steeds meer men-
sen een beroep doen op deze
voorzieningen. De verzorgings-
staat is in een betrekkelijke
crisis geraakt. Dit was de
eerste aanleiding voor Studium
Generale om hier een lezingen-
cyclus aan te wijden.
De principes van de verzorgings-
staat zijn in de loop van tien-
tallen jaren voortgevloeid uit
het besef dat aan mensen bescher-
ming moet worden geboden tegen
economische rampen. Vanuit dit
besef is de overheid zich in
toenemende mate bezig gaan houden
met het maatschappelijk en econ-
omisch gebeuren. Het einde van
'laissez faire, laissez aller'.
Voor velen is de overheidsbe-
moeienis veel te ver gegaan.
Neoconservatieve critici, zoals
bijvoorbeeld Milton Friedman
en zijn Chicago Boys, vinden
dat de toenemende bureaucratie-
ring en de nadruk in het over-
heidsbeleid op sociale gelijk-
heid en rechtvaardigheid een
ernstige bedreiging vormen voor
de vrije ontplooiing van het
particuliere initiatief.
Aan de actuele discussie over

Politieke dilemma's in de

Lezing door J.A.A. van Doorn

Film: Mensenwerk II

30 november, 20.00 uur

De ontstaansgeschiedenis van de verzorgingsstaat

Lezing door H. Philipsen

Film: Werkeloosheid

7 december, 20.00 uur

Sociaal-culturele dilemma's in de verzorgingsstaat

Lezing door A.C. Zijderfeld

Film: Ze doen hem maar gewoon dicht

9 december, 20.00 uur
(plaats nog onbekend)

De toekomst van de verzorgingsstaat

Forumdebat met politici, vakbeweging, WAO beraad enz.
o.l.v. C. Flinterman
Slotmanifestatie

Tentoonstellingen

Vanaf 15 november t/m 10 december zijn er twee foto-tentoonstellingen te zien in de gangen van het Bonnefantencomplex.

Door de studierichting Rechts
lands Recht en het Studium
Generale zal de DL zullen in
de verzorgingsstaat worden
Aktualiteitencolleges worden
verzorgd.

In lezingen, met na afloop discussie, zullen aktualiteiten aan de orde worden gesteld, in de regel vanuit juridisch of sociaal-wetenschappelijk perspectief. De aktualiteitencolleges zullen in principe gehouden worden op vrijdagmiddag om 15.00 uur.

Aankondiging gebeurt via een aparte folder, een week voorafgaand aan de lezing.

Dokumentatie

Ter begeleiding van de programma's worden geregeld dokumentatiemappen samengesteld. Deze mappen zijn verkrijgbaar bij Studium Generale, kamer 328, derde verdieping in het Hoofgebouw. Telefonisch bestellen kan ook: 043 - 888302.

Van de volgende Studium Generale uitgaven zijn nog exemplaren verkrijgbaar:

f 2,50

De mens als dier, nov. 1979
Willem Brakman, najaar 1980
Jan Siebelink, najaar 1980
Constructieve kunst, okt. 1980
Rutger Kopland, april 1981

f 3,50

Industriële vormgeving, nov. 1981
Seksualiteit, maart 1982
Hubert Lampo, april 1982
Massamedia, najaar 1982

f 5,--

International Media Meeting,
april 1982

f 10,--

De relatie van het westen met ontwikkelingslanden,
najaar 1982

**Deze brochure is een
blijlage bij de
universiteitskrant
De Observant.**

GENERALE

888302/310 3e etage.

Agenda

November

16

17

18

Presentatie van de
resultaten van het media-
projekt olv Hervé Fischer

19

20

21

22

23

Sociaal-economische
dilemma's in de verzorgings-
staat. Lezing door W. Albeda
Film: Mensenwerk 1

24

25

Politieke dilemma's in de ver-
zorgingsstaat. Lezing door
J.A.A. van Doorn.
Film: Mensenwerk 2

26

27

28

29

30

De ontstaansgeschiedenis
van de verzorgingsstaat.
Lezing door H. Philippen
Film: Werkerzorgheid

Algemeen

Informatie over Studium Generale

Deze bijlage is los verkrijg-
baar bij het bureau Studium
Generale ten behoeve van be-
langstellenden uit de stad
en de regio.

Het is mogelijk een abonne-
ment te nemen op deze publi-
katie middels een telefoon-
tje naar 043 - 888 302.

Toezending geschiedt geheel
gratis. Op de HBO instelling-
en in Maastricht zal deze
bijlage in grote oplage
worden verspreid.

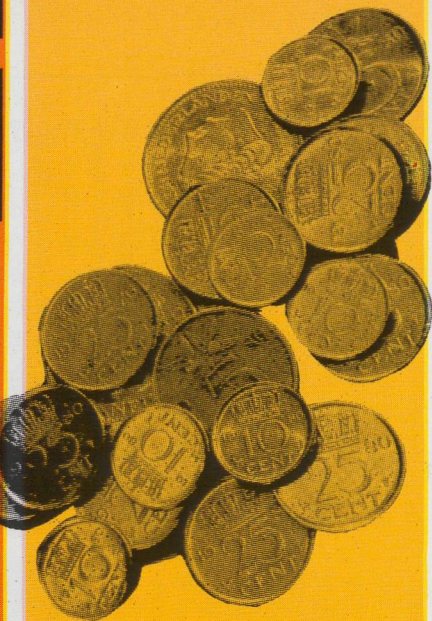
De Studium Generale programma's

De programma's van het Studium
Generale die aan studenten en
medewerkers van het wetenschap-
pelijk en het hoger beroeps-
onderwijs en aan andere be-
langstellenden in Maastricht
en omgeving worden aangeboden,
zijn vrij en zonder opgave
vooraf bij te wonen.

Wijzigingen in de programma's
zijn voorbehouden. Voor alle
zekerheid kunt u het beste
's middags vóór het programma
even informeren via een tele-
foontje naar:

043 - 888302 / 310.

Programma

de verzorgingsstaat zitten vele aspecten:

- Is met het minderen op het stelsel van sociale voorzieningen een begin gemaakt met de geleidelijke afbouw van de minimale zekerheid, die de verzorgingsstaat tot nu toe haar burgers bood?
- Voldoen de welzijnsvoorzieningen of maakt de toenemende bureaucratisering en professionalisering de mensen steeds afhankelijker?
- Hoe is het met de democratisering gesteld?
- In hoeverre ontstaat er een steeds grotere kloof tussen de burgers en de overheid?

Op deze en tal van andere vragen gaat het Studium Generale programma in dat op dinsdag 23 november van start gaat en duurt tot en met donderdag 9 december.

Het programma ziet er als volgt uit:

23 november, 20.00 uur

Sociaal-economische dilemma's in de verzorgingsstaat

Lezing door W. Albeda

Film: *Mensenwerk I*

25 november, 20.00 uur

Politieke dilemma's in de

KIJKEN/VINDEN

De foto als registratie. Onderwerp is de specifiek benadering van de fotografie waarvan men zou kunnen zeggen dat deze met de foto omgaat alsof het "een venster op de wereld" is. Elk verrassend beeld in het venster vertoont een vondst uit het dagelijks bestaan, woelig, levendig, nooit af.

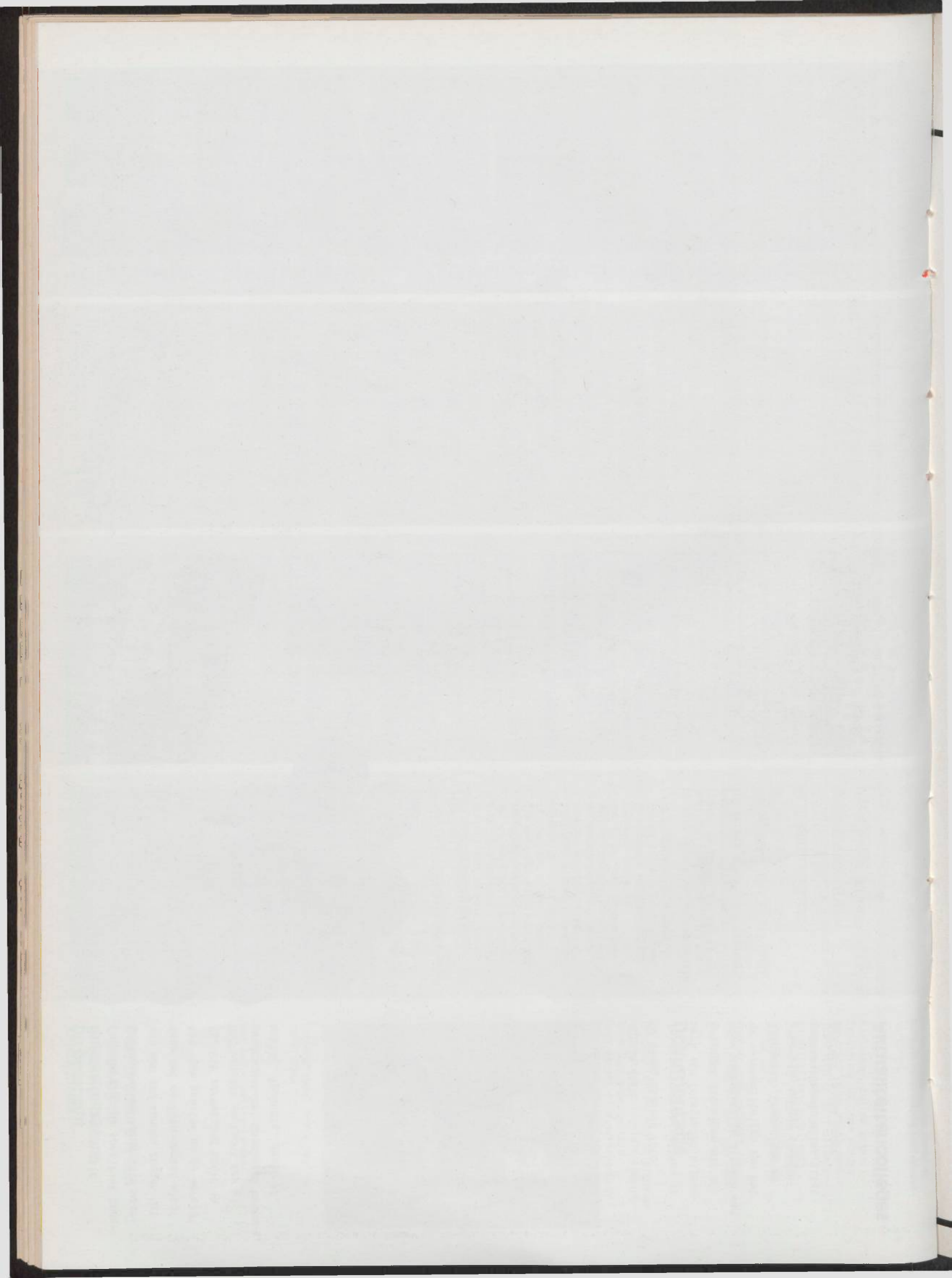
ZOEKEN/ZIEN

De geregisseerde foto.

In deze tentoonstelling is werk van fotografen bijeengebracht die allen min of meer nadrukkelijk uitgaan van de vormkwaliteiten van het fotobeeld. Compositie en afwerking worden sterk geaccentueerd: alles staat perfect in het kader.

Aktualiteitencolleges

Door de studierichting Nederlands Recht en het Studium Generale van de BR zullen in de komende drie maanden Actualiteitencolleges worden

latief beschouwen, interpreteerden zij als vanzelfsprekend en met de menselijke natuur gegeven. Pas als de mens de betrekkelijkheid van zijn eigen positie ontdekt, komt hij/zij te staan voor de vraag of alles historisch relatief is of dat er sprake is van bepaalde antropologische constanten. Tegenwoordig houdt de wijsgerige antropologie zich vooral bezig met de analyse van mensbeelden in wetenschappelijke stromingen, therapeutische praktijken e.d. Volgens Verwey zijn er twee belangrijke opvattingen over karakter en doelstelling van de geneeskunde. De ene opvatting wordt vertegenwoordigd door de natuurwetenschappelijke geneeskunde (vgl. het Cartesianse paradigma), de ander door de zg. antropologische geneeskunde met name door psychiaters als Jaspers en Binswanger gepraktiseerd en door von Weizsäcker theoretisch verwoord. In

sterke aandacht voor de individuele beleving in discussies over de arts-patiëntrelatie. Hij wendt verschillende metaforen aan om duidelijk te maken, dat de zg. individuele beleving sterk beïnvloed is door culturele factoren (denk bijvoorbeeld aan de pijnbeleving). Niet alleen het woord van de arts, maar ook dat van de patiënt is gemedicaliseerd. Een interessante link valt hier te constateren met het begrip *proto-professionalisering* van de socioloog de Swaan: de ziekte-opvatting en zelf-beschrijving van patiënten vindt niet neutraal plaats, maar in termen die rechtstreeks aan het medisch of therapeutisch jargon zijn ontleend. Het is dan ook een misvatting om te denken dat in de arts-patiëntrelatie een uitwisselingsproces tussen twee instanties plaatsvindt. De communicatie tussen beiden wordt als het ware voorgestructureerd door een derde in-

tegenwoordig ook op macroproblemen zoals de eigen bijdrage in het ziekenfonds. Morele dilemma's worden volgens Terborgh-Dupuis niet alleen door nieuwe technologische mogelijkheden, gecreëerd, maar ook door interne verschuivingen in moraal en mensbeeld. Voor onze tijd kan daarbij worden gewezen op steekwoorden als secularisatie, pluriformiteit en de zorg om de kwaliteit van het bestaan. Medische ethiek wordt gedefinieerd als een analyse van de verborgen morele agenda's van hulpvrager en hulpverlener en van hulpverleners onderling. Daar de grenzen tussen beïnvloeding en indoctrinatie zeer vloeïend zijn, stelde Terborgh-Dupuis voor om ethiek als zuivere wetenschap te beoefenen. De ethicus neemt dan zelf geen stelling in, maar geeft een waardenvrije beschrijving van morele systemen. Deze stelling ontlokte niet geheel onverwacht een stevige discussie van Habermas, die door haar werd opgevoerd als een model van open uitwisseling tussen morele actoren, verdraagt zich slecht met een waardenvrije ethiek. Een pleidooi voor een machtsvrije discussie impliceert immers een fundamentele kritiek op bestaande machtsverhoudingen binnen vele op het eerste gezicht neutrale, maar feitelijk politiek geladen discussies.

De eerste officiële bijeenkomst van de Vereniging voor Filosofie en Geneeskunde is met de lezingencyclus en de vele discussies tot een geslaagde dag geworden. En als we de doelstelling van deze vereniging mogen geloven, 'het bevorderen van wijsgerige bezinning op geneeskunde en gezondheidszorg alsmede het stimuleren van onderzoek en onderwijs op het betreffende terrein', hebben we nog heel wat van zulke inspirerende dagen in het vooruitzicht. In het algemeen lijkt het daarbij een goed standpunt om het doen van grondslagenonderzoek niet uitsluitend te laten afhangen van externe impulsen, want wetenschapsanalyse en het formuleren van nieuwe perspectieven zijn blijvende voorwaarden voor een verantwoorde ontwikkeling van wetenschappelijke kennis.

John Spangenberg
(Cap. groep Gezondheidsethiek en Wijsbegeerte)

* Een paradigma is het geheel van theorieën, filosofische uitgangspunten, waarden en exemplarische voorbeelden dat terrein en werkwijze van een wetenschappelijke groep in het reguliere onderzoek vastlegt.

Nijmegen is met name de historisch-hermeneutische traditie ('Was der Mensch ist, sagt seine Geschichte') sterk ontwikkeld. Onderzoek wordt gedaan naar de geschiedenis van de antropologische geneeskunde en de relatie met wetenschapsfilosofie en psychologie.

De derde lezing werd gehouden door Broekman, die rechtsfilosofie te Leuven en medische filosofie te Amsterdam (VU) doceert. Aan deze laatste instelling worden medische studenten vrij intensief onderwezen in de analyse van medisch-filosofische problemen. Aldus wordt op onderwijsniveau een belangrijke poging gedaan de kloof tussen de vaak praktische oriëntatie van de gezondheidswerker en de theoretische oriëntatie van de filosoof te overbruggen. Vanuit een stellingname die duidelijk geïnspireerd is op recente ontwikkelingen in de linguïstiek, etnologie en psychoanalyse bekritiseert Broekman de

stantie: het medisch 'discours'. Voor Broekman is de arts-patiëntrelatie een van de brandpunten van onze cultuur. Hierin worden centrale waarden uitgewisseld en herhaald tot in de kleinste handeling. Het onderzoeksprogramma van Broekman concentreert zich op de machtsverhouding in deze relatie, waarbij ook het hedendaagse verlangen om deze relatie gelijkwaardig te maken aan een ideologie-kritisch onderzoek wordt onderworpen.

Ethiek

Het woord was tenslotte aan Terborgh-Dupuis, docente medische ethiek aan de RU te Leiden. De geschiedenis van de medische ethiek geeft een gestage verbreding van het domein te zien. Terwijl medische ethiek aanvankelijk tot doel had de regulering van collegiale relaties binnen de artsenstand en zij later op micro-nivo met de arts-patiëntrelatie geassocieerd werd, concentreert zij zich

premie
42,-
per maand

Bel voor de folder 01719-19219
of 020-718144 of stap eens binnen bij de
plaatselijke Instantie van Uitgifte,
Stichting Studenten Gezondheids Zorg
Anno 1954

Antwoordnummer 70, 2200 VB Noordwijk ZH

In dit geval ook de eerste, de beste studentenverzekering voor ziekte-
kosten.

Als je niet in het ziekenfonds zit, is kiezen voor de SSGZ niet
moeilijk. De Stichting Studenten Gezondheids Zorg Anno 1954 is
er vóór en dóór studenten.

Maar liefst 600.000 studerenden hebben al eerder van deze voorziening
gebruik gemaakt. Onder bijval van universiteiten, de Academische
Raad, de HBO-Raad en Studentenorganisaties.

De SSGZ helpt studenten

Niet uit op eigen voordeel, maar met ruime uitkeringen. Dus geen
dure lening afsluiten bij een bank, maar gewoon per maand de premie
betalen. Wel iets meer dan de premie ineens, maar voor f 42,- heb je
een betere mogelijkheid het hoofd boven water te houden.

SSGZ, je kunt er niet omheen

- de SSGZ heeft een **noodfonds** dat meer dan een miljoen gulden
uitkeerde om studenten daadwerkelijk uit de problemen te helpen.
- En voor het bescheiden eigen risico van f 45,- hoeft niemand zich
bezwaard te voelen een arts te consulteren.
- De SSGZ jaarpremie: f 480,- per kwartaal: f 125,- per maand: f 42,-
- Voor een aanvullende premie kunnen ook tandartskosten mee-
verzekerd worden.

Oratie van Prof. dr. Ad Appels staat in het teken van cultuur

Hart- en vaatziekten nemen in aantal af, anorexia stijgt

Het lijkt een nogal boude conclusie, getrokken door de 44-jarige hoogleraar medische psychologie, prof. dr. Ad Appels: De epidemie van hart- en vaatziekten is in de westelijke wereld aan het afnemen en zal hoogstwaarschijnlijk worden gevolgd door een golf van anorexia nervosa, de ziekelijke neiging om te vermageren.

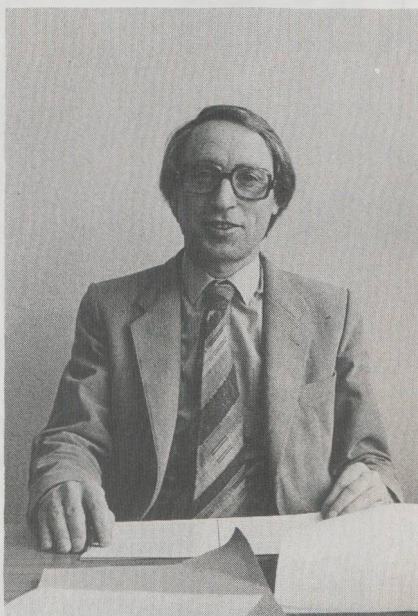
Het is dan ook niet verbazingwekkend dat de vaderlandse pers ruimschoots aandacht heeft voor Appels inaugurele reden: 'Cultuur en ziekte', uitgesproken op vrijdag 5 november in de aula aan de Tongersestraat.

Al direct kwam Ad Appels erachter wat het betekent in de schijnwerpers van de belangstelling te staan, bij een vroeg en lang telefoontje van een weetgierige verslaggever. 'De journalist werd een beetje agressief toen het hem duidelijk werd dat hart- en vaatziekten heus niet zullen verdwijnen uit onze samenleving. De ziekte is er altijd geweest en is nog altijd doodsoorzaak nummer één. Wellicht blijft dat zelfs zo. Het gaat er echter om dat het aantal hartpatiënten afneemt, ook in absolute zin,' zo licht de hoogleraar het telefoongesprek toe, zich afvragend of hij wel duidelijk genoeg is geweest: 'Voor alle zekerheid zal ik er bij het uitspreken van de inaugurele rede een zinnetje tussen voegen. Om elk misverstand te voorkomen,' zo lost hij het dilemma op.

Het is overigens niet alleen de conclusie van de oratie die de aandacht trekt. Ook het thema 'Cultuur en ziekte' is intrigerend. Appels wil ermee aantonen de belangrijke rol van de ons omringende cultuur. Deze is van enorme invloed op de vorming van de mens, net zoals zij dat is op de ontwikkeling van de kunst. En vandaar, dat de hoogleraar zijn bevindingen probeert te staven via een analogie van mens en kunst. 'Hoewel', zo voegt hij er direct aan toe, 'ik had net zo goed kinderboeken kunnen nemen inplaats van kunst. Want die zijn eveneens een afgeleide van het cultuurpatroon. In landen waar de held van het verhaal veel presteert komen meer infarcten voor dan in de landen waar de held uitblinkt door macht of goede werken voor de medeburgers.'

Werkkamer

In zijn werkkamer probeert Ad Appels

Ad Appels

alles zo geduldig mogelijk uit te leggen. Een werkkamer die ook al een vleugje kunst ademt, met aan de muur twee schilderijen waarvan een van de hand van zijn dochtertje. Het andere is een reproductie van Calder. En zelfs een leek kan het thema raden: Ruimte. 'Het zit zo,' zegt de hoogleraar, 'aan ruimte is inherent verbonden tijd. De kunst geeft er als afgeleide van de cultuur een goed beeld van. Vanaf de renaissance worden de dingen duidelijk geplaatst in de ruimte en de tijd. Dan – de grote verandering vindt plaats tussen 1900 en 1914 – zie je dat tijd een veel belangrijker aspect gaat vormen door het almaar toenemende belang van efficiëntie in onze samenleving. Tijd en ruimte komen nu in de dingen.'

De situatie, ingezet in de periode 1900-1914 en wellicht het best te typeren met de leuze 'Time is money', is in de kunst het eerst aangegeven door de futuristen en in het dagelijkse levendood een steeds jachtiger en onzekerder bestaan. Overigens zijn de cijfers van vóór 1930 onbetrouwbaar. Daarna worden de eerste serieuze onderzoeken gedaan, maar pas na 1945 komen er leerstoelen in de cardiologie. Toch staat het voor Appels vast dat de ziekte, ook bekend als de managerziekte het eerst wordt aangetroffen in de hogere sociale lagen van de bevolking. Dat is volgens de hoogleraar

logisch, omdat culturele veranderingen altijd het eerst merkbaar zijn bij de leidende klassen om daarna te worden overgenomen door de lagere waar de hart- en vaatziekten zich nu concentreren. 'In drie generaties is echter geleerd te leven in een moderne wereld als de onze. De mensen passen zich aan en dat doet de ziekte als epidemie uitdoven,' aldus Appels.

Gedrag

De hoogleraar medische psychologie verricht zijn onderzoek op basis van de overtuiging dat gedragsfactoren hart- en vaatziekten en anorexia nervosa veroorzaken, waarbij niet gezegd wil zijn dat zij de enige oorzaken zijn. 'Het staat wel vast,' aldus Appels, 'dat het in de psychologie geroemde A-type, gekenmerkt door gejaagdheid, ambitie, agressiviteit een tweemaal zo grote kans heeft op een hartinfarct dan het rustiger B-type.

Nu, in de postindustriële samenleving, toont Appels aan de hand van de jongste kunstontwikkelingen aan dat het er niet meer om gaat de eeuwen te trotseren maar om de toeschouwers mee te laten doen. 'Het zijn eendagsvliegen die pas af zijn als de toeschouwer de door de artiest geschapen tijd en ruimte binnentreedt. Van deze toeschouwer wordt verwacht dat hij spontaan meedoet.'

'En ook in het gewone leven,' zo gaat Appels verder, 'blijkt dat een informeler karakter typerend is. Met name wordt het hebben van goede contactuele eigenschappen op prijs gesteld. Welnu, het gegeven dat de civilisatie een steeds informeler karakter krijgt, terwijl er sterke aanwijzingen zijn dat anorexia nervosa toeneemt is reden om aan te nemen dat er samenhang bestaat.

Zijn vermoeden heeft hij onderworpen aan een nadere toetsing. En inderdaad bleek dat anorexia nervosapatiënten het moeilijk vinden om spontane en informele relaties aan te gaan en moeite hebben met het informatiserend karakter van de samenleving. 'Op een bizarre wijze,' aldus Appels, 'zetten de patiënten het lichaam in, vooral uit teleurstelling over mislukte contacten. Omdat het lichaam bij vrouwen toch nog een belangrijkere rol speelt dan bij mannen in het leggen van sociale contacten wordt het wat inzichtelijker waarom de ziekte vooral voorkomt bij jonge meisjes. Hoe het zij, anorexia nervosa past volledig in het plaatje van het hedendaagse cultuurbeeld. Een verder toename valt dus te verwachten.'

LENEN, SPAREN, VERZEKEREN. U KUNT ER OVERAL VOOR TERECHT. MAAR WAAR VINDT U HET GOEDE ADRES.

Bij Spaarbank Limburg kun je veel meer dan alleen maar sparen.

Je kunt er voor alle bankzaken terecht.

Van geld wisselen voor je vakantie tot iets ingewikkelds als de financiering van je huis, of van de zaak die je gaat beginnen, alleen of samen met een ander.

Of studiefinanciering en studentenverzekeringen.

Dat we bepaalde dingen niet doen en zoveel andere juist wel, ligt ook aan de opzet van onze bank. Wij zijn een stichting.

De winst die we maken, stoppen we o.a. in het verbeteren van onze service.

Daardoor beschikken we over een compleet dienstenpakket en een uitgebreid kantorennet.

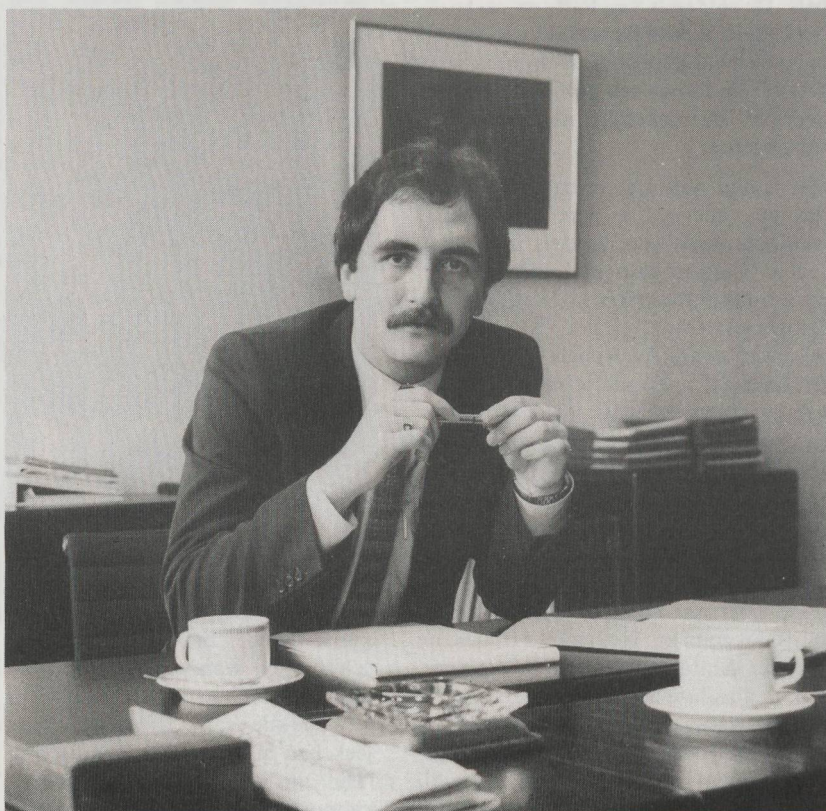
Onze leentarieven behoren tot de laagste van het land en onze spaarrentes liegen er niet om.

Bovendien kun je buiten Limburg geld opnemen bij alle Spaarbanken met een **S**.

En zelfs op zaterdag kun je terecht bij ons kantoor in Vroom en Dreesmann te Maastricht.

Al hebben we onze eigen ideeën over bankieren, er zal vrijwel geen bankdienst zijn die we niet verlenen.

Vandaar dat velen bewust voor onze Spaarbank kiezen.

Informatie.

Voor verdere informatie kunt u terecht bij al onze kantoren of kunt u bellen ☎ 043-84 12 22. tst. 500.

Folders kunt u aanvragen met de antwoordcoupon.

Opsturen in envelop zonder postzegel naar: Spaarbank Limburg, Afd. Marketing, Antwoordnummer 20, 6200 VB Maastricht.

Coupon:

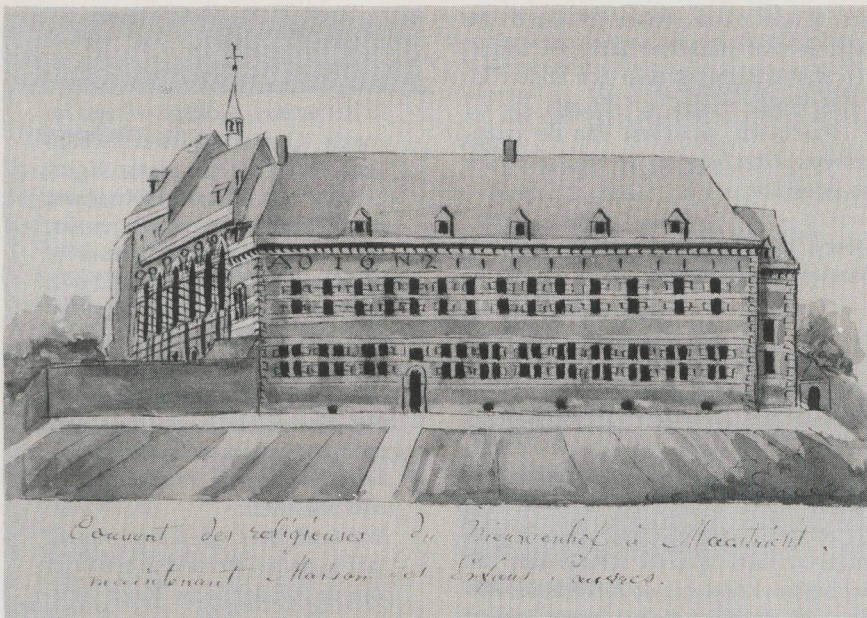
Ja, graag hoor ik meer van Uw bank over

☐ Persoonlijke leningen	☐ Doorlopend krediet
☐ Spaarvormen	☐ Hypotheken
☐ Verzekeringen	☐ bankgiro

Naam _____ Adres _____

Woonplaats _____ Tel. _____

S spaarbank limburg

Na nonnen en wezen nu juristen in Nieuwenhof

Op 1 september is het huurcontract van de Nieuwenhof ingegaan. De RL heeft dit complex gehuurd om er de studierichting Nederlands Recht in onder te brengen. Tussen maart van dit jaar en nu is er met man en macht gewerkt aan de renovatie van dit gebouw uit de vijftiende eeuw. Het — voorlopig — laatste artikel van de serie RL-locaties gaat over dit voormalig kindertehuis.

Het past in het huisvestingsbeleid van de RL om de studierichting Rechten onder te brengen in De Nieuwenhof. Dit beleid is erop gericht om de Alfa- en Gamma-studies zoveel mogelijk in de binnenstad te houden en de medische studies naar de buitenwijken te verplaatsen. Een aardig lokmiddeltje als een leuk pand in de binnenstad komt de RL goed van pas in de toekomstige concurrentiestrijd om de rechtenstudenten.

Vier miljoen

Het complex De Nieuwenhof heeft de RL per 1 september 1982 gehuurd van de beheerder van dit gebouw, de Kunnink Salden-Stichting. Deze stichting betaalt ook de vier miljoen gulden verbouwingkosten.

Het is zeker niet de eerste keer dat dit pand aan de Zwingelpuut verbouwd wordt. Van het oorspronkelijke karakter is niet veel over. De Nieuwenhof is in de 15e eeuw gebouwd als klooster voor de begijnen van de derde orde van St. Franciscus. De eerste steen is gelegd in 1484. De naam De Nieuwenhof, die de

zusters er zelf aan gaven, doet al vermoeden dat er een 'Oudenhof' is geweest. Inderdaad, de zusters kregen een nieuw klooster, omdat hun eigenlijke huis 'De Aldenhof' was afgebrand.

De ligging zo dicht bij de stadswal was niet zo gunstig. Veel belegeringen brachten De Nieuwenhof veel schade toe.

De nonnen hielden zich door de jaren heen in leven door het geven van onderwijs aan jonge meisjes en het houden van kostdames.

Het klooster werd in 1794 door de komst van de Fransen opgeheven. Daarmee was de kloosterfunctie voorgoed verleden tijd voor De Nieuwenhof. De Fransen legden de eerste schakel voor de nieuwe bestemming: De Nieuwenhof zou een kindertehuis worden. Zij stelden de welzijnsorganisatie 'Administration des Hospices Civiles' in. De Maastrichtse Stichting RK Armenhuis die in 1770 was gevormd, ging in deze Franse organisatie op. Van het begin af zorgde het Armenhuis voor de opvang van kinderen. Toen de Administration des Hospices Civiles om nieuwe huisvesting vroeg, droeg het Centraal Bestuur van het Departement van de Nedermaas in 1797 het kloostergoed De Nieuwenhof aan hen over.

Bij het vertrek van de Fransen in 1814 werden de Franse organisaties opgeheven. De Stichting RK Armenhuis werd weer zelfstandig en kon in De Nieuwenhof verder gaan met haar werk.

Aktiviteiten rond opening Nieuwenhof

Nadat in september de medewerkers van de studierichting Nederlands Recht verhuisd zijn naar de Nieuwenhof hebben nu ook de studenten bezit genomen van deze — voorlopig — jongste RL-locatie. De verbouwing van het voormalige kindertehuis zit erop. De voorzitter van de Academische Raad, prof. dr. G. Brenninkmeijer zal het complex openen.

Een en ander zal voor de RL-gemeenschap niet ongemerkt voorbij gaan. Om zich aan studenten en medewerkers van de universiteit, maar ook op ruimere schaal in stad en regio te presenteren heeft de Commissie Rechtsgeleerdheid een programma van activiteiten op touw gezet in de periode eind november- begin december.

Begonnen wordt met een 'Open Huis' op **zaterdag 27 november**.

Buurtbewoners krijgen huis aan huis een uitnodiging om met de nieuwe bewoners van de Nieuwenhof kennis te maken en het gerenoveerde gebouw te komen bezichtigen. Ook door publicaties in de regionale pers worden belangstellenden op deze Open-Huisdag attent gemaakt.

Leden van de RL-gemeenschap worden uitgenodigd om op **dinsdag 30 november** om vier uur 's middags een kijkje te nemen in en het glas te heffen op de nieuwe huisvesting.

De officiële opening vindt dan plaats op **woensdag 1 december**. De voorzitter van de Academische Raad, prof. dr. G. Brenninkmeijer is uitgenodigd de openingshandeling te verrichten.

Op **vrijdag 3 december** staat het actualiteitscollege in het teken van de opening. Drs. J. van den Berg, voorzitter van de Wiardi Beckmanstichting, spreekt bij die gelegenheid over 'Problemen van wetgeving'.

De feestelijkheden worden op **vrijdag 10 november** afgerond met een feestavond voor de hele universitaire gemeenschap.

De avond zal mede in het teken staan van de bestuurswisseling bij Koko, die ook tekent voor de organisatie van het feest.

Dienst Voorlichting
Marga Spronck

Weeskinderen

De stichting bleef zich niet alleen richten op de kinderen uit de 'armenstand', in de loop der jaren werd de doelstelling bijgeschaafd. Sinds 1908 werden, op verzoek van de 'Vereniging Liefdewerk voor de kinderbescherming ook halfwe-

zen en voogdikinderen opgenomen. Na de tweede wereldoorlog stonden de deuren van het Armenhuis ook open voor weeskinderen. De naam het Armenhuis was ondertussen veranderd in RK Gesticht De Nieuwenhof. Vanaf de vijftiger jaren heette het kindertehuis 'Hui-ze in den Nieuwenhof'.

Toen de universiteit twee jaar geleden ging onderhandelen met de Kanunnik-Salden Stichting, die de goederen van

het kindertehuis beheert, stond De Nieuwenhof praktisch leeg. De kinderen waren verhuisd naar een andere locatie. Op 25 maart van dit jaar gaf mr P. Paulussen, president van de arrondissementrechtbank, het startsein voor de renovatie.

**Dienst Voorlichting,
Sandra Vleeshouwers.**

Ombudslieden Annadal benoemd

Ziekenhuis St. Annadal had op 1 november een primeur: de twee eerste onafhankelijke patiëntenraadslieden in Nederland startten het patiënten advies- en informatiecentrum. Hoewel het met die onafhankelijkheid van de twee nog enigzins duister gesteld is, is de Maastrichtse afdeling van de Algemene Vereniging tot behartiging van Patiëntenbelangen (AVP) uitermate verheugd.

Het cardiologenconflict van enige jaren geleden op Ziekenhuis St. Annadal heeft voor de AVP een bijzonder goede afloop gehad. Mede hierdoor namelijk is het besef ontstaan dat er bij patiënten de mogelijkheid moet zijn *onafhankelijk* klachten in te dienen en te (laten) behandelen.

De directie van het ziekenhuis had weliswaar een FONAK-commissie ingesteld (een commissie die Fouten, Ongevallen, Near-Accidents en Klachten behandelt), maar in de praktijk bleek dat de afstand patiënt-directie niet erg overbrugbaar was. Daarom is ook de heer Y. de Boer, directeur Sociale Zaken van Annadal, blij met dit wapenfeit van de AVP. De directie heeft zeer positieve verwachtingen van het experiment, waarin de raadslieden voorlopig een jaar hun functie bekleden. Dat een experiment een goede begeleiding behoeft was voor zowel de directie van het ziekenhuis als voor de AVP duidelijk. Daarom zal iedere week de begeleidingscommissie van het tweetal, waarin een directielid en drie vertegenwoordigers van de patiëntenvereniging zitting hebben, bijeenkomen en zo werken als een veilige paraplu waaronder de ombudslieden kunnen functioneren. Een deskundige evaluatie zal plaatsvinden vanuit de capaciteitsgroep Gezondheidsvoorlichting en -opvoeding van de universiteit.

Onafhankelijk

Formeel zijn de twee raadslieden onafhankelijk werkend van het ziekenhuis. Zo kunnen ze zonder schroom hun klachten doorgeven aan de FONAK-commissie. Toch zitten hier enkele voetangels en klemmen. De financiering van het bureau komt van de Ackermanstichting, een stichting die het legaat beheert van ene Ackermans. Dit was een Maastrichtenaar, die in de Verenigde Staten fortuin gemaakt heeft, en bij le gaat de financiering van de doelstelling 'bespoedigen en vergemakkelijken van de patiëntengang in de regio Maastricht' instelde.

Het bestuur van deze stichting bestaat uit de directie van Ziekenhuis St. Annadal, zodat in principe de directie zichzelf langs een omweg in de vingers kan snijden. Maar noch de heer Helwig (voorzitter AVP), noch de heer De Boer tillen hier al te zwaar aan. Weliswaar had men het liever anders gezien, bijvoorbeeld een aanstelling in het kader van de Werkverruimende Maatregelen, maar dit bleek niet mogelijk. 'Je moet blij zijn met wat je hebt', stelt Helwig, 'en daarna kan je verder gaan'. Overigens noemt hij de Maastrichtse patiënt behoudend, en de AVP (met in Maastricht 2000 georganiseerde patiënten) zal zich niet al te kritisch opstellen: 'Wij werken naar een resultaat toe.'

Kantoor

John Wauters (55) en Vivian Schreurs (24), de beide raadslieden, hebben er wel zin in. Voorlopig houden zij zich bezig met hun oriëntatie in het ziekenhuis, waarna ze hun activiteiten vanuit een kantoor zullen beginnen. 'We gaan dus niet de bedden langs,' aldus Vivian, 'hoewel dat incidenteel wel eens kan gebeuren. Voorlopig moeten we maar eens op gang zien te komen.' Een hele klus, temeer daar de twee raadslieden alles zelf moeten doen; ze hebben geen secretariële ondersteuning.

EdL

Rectificatie

In het artikel 'College wil één faculteit Gezondheidswetenschappen', dat door de dienst Voorlichting is geplaatst in Observant nr. 4, wordt de indruk gewekt, dat het College van Bestuur al een standpunt heeft bepaald over de 'Discussienota over de clustering van opleidingen op het gebied van gezondheidswetenschappen'. Dat is niet het geval. Het CvB zal zich pas over deze nota uitspreken, nadat de discussie erover in de faculteiten zal zijn afgerond.

Wel heeft het CvB in april van dit jaar in ander verband in een brief aan de Academische Raad voorkeur uitgesproken 'voor de mogelijkheid van een faculteit der gezondheidswetenschappen, die alle opleidingen op het gebied van gezondheid en gezondheidszorg omvat.' Deze uitspraak staat echter niet in relatie met de nota die thans in discussie is.

Appels

(Vervolg van pagina 13)

Ad Appels heeft zijn toehoorders in de aula het 'feestelijke van de medische psychologie' willen laten zien dat zijns inziens ligt in het intellectuele genot van het zoeken naar de samenhang tussen ogenschijnlijk heel verschillende vormen van gedrag. Wil een gedragsgebonden epidemie beter begrepen worden, dan vallen er twee dingen te doen: met patiënten praten en het museum van hun tijd bezoeken.

Het nut zal moeten blijken uit de afleidingen. In dat verband wijst hij op een voorstel dat hij heeft gedaan aan de Hartstichting om de gezondheidsvoorlichting en -opvoeding vooral te richten op de groep met de laagste opleiding. Verder wijst de hoogleraar op een project van de Wereldgezondheidsorganisatie. Daarin wordt onderzocht of het komt dat het aantal hartinfarcten in sommige Westeuropese landen daalt en in andere, met name in Oost-Europa dramatisch stijgt. Voor dit project heeft Appels de psycho-sociale paragraaf geschreven. In dat protocol heeft hij ook een aantal adviezen opgenomen van de capaciteitsgroep economie van de gezondheidszorg. Wellicht kan nu worden nagegaan wat precies het begin markeert van een epidemie.

**Dienst Voorlichting
S. Ritmeester**

Algemeen

Universiteitsraad

De concept-agenda van de universiteitsraadsvergadering van donderdag 25 november, aanvang 19.30 uur, kamer 100, luidt:

1. Wijziging bestuursreglement.
2. Toepassing machtigingswet inschrijving studenten cursusjaar 1982/83.
3. Instelling capaciteitsgroep Gezondheidsrecht.
4. Herziening Regeling Colloquium Doctum Nederlands Recht.
5. Besteding niet-realisatie personele middelen + bestemming instellingsreserve Overige lasten.
6. Wijziging art. 35 1.1. Reglement van Orde.
7. Wijziging statuten Luss.
8. Voorstel nieuwe aanpak begroting studentenvoorzieningen. (Opiniërende bespreking).
9. Fin. jaarrekening 1981.
10. Verslag bijeenkomst Academische Raad 15-10-1982.

Benoemingen

Bij Koninklijk Besluit zijn mr. J.P. Balkema en mr. A.Q.C. Tak benoemd tot hoogleraar aan de RL.

Mr. Bakema is geboren in Amsterdam en is al werkzaam aan de RL als wetenschappelijk hoofdmedewerker. Hij zal zich in het bijzonder wijden aan het straf- en strafprocesrecht. Ook de heer Tak zal werkzaam zijn op het gebied van recht, en wel het staats- en administratief recht. Hij is geboren in Luyksgestel en werkt nu nog als wetenschappelijk hoofdmedewerker aan de Rijksuniversiteit Utrecht.

Studiedagen voor verpleegkundigen

'Wetenschappelijk onderzoek voor de verpleegkundige praktijk'

Toelichting:

Wetenschappelijk onderzoek tracht een antwoord te geven op vragen betreffende het verpleegkundig handelen. Tijdens de studiedagen worden een aantal onderzoeken gepresenteerd en zal ingegaan worden op bepaalde aspecten zoals: welke onderzoeken worden uitgevoerd, de praktische relevantie van onderzoek, hoe is het onderzoek opgezet etc.

Data:

De studiedagen vinden plaats op 3 en 4 februari 1983 en 17 en 18 maart 1983.

Plaats:

Golden Tulip Hotel Zuid-Limburg te Epen

Kosten:

f 1.000,- voor 4 studiedagen (incl. materiaal en verblijfskosten tijdens de dagen).

Deelnemers:

De studiedagen zijn bestemd voor midden en hoger kader in de verpleging.

Onderwerpen:

- Pre-operatieve voorlichting aan patiënten
- Verpleegkundige hulp bij bijvoorbeeld

mamma-amputatie

- Verplegingswetenschappelijke literatuur
N.B.: aan de orde omen zowel gedragswetenschappelijke als biofysiologische aspecten van het verplegingswetenschappelijk onderzoek.

- Reactivering van bejaarden

- Doeltreffendheid van verpleegkundige technieken, zoals o.a. sondevoeding en preventie van blaasinfecties.

Informatie:

Inhoudelijke informatie: mw. drs. F. Hein, coördinator post-hoger onderwijs RL; telefoon 043-888234 b.g.g. 888232

Praktische informatie: secretariaat Dekanaat Algemene Faculteit, Postbus 616, 6200 MD Maastricht, tel. 043-888232.

Buro Onderwijs FdG

Nabespreking

In het kader van de serie *obductie-nabesprekingen*, verzorgd door de cap. groep pathologie, volgt een bespreking van een patiënt met *lymfklierzwellingen*. Deze inleiding wordt verzorgd door J.W. Arends, patholoog-anatoom, en is bedoeld voor 2e t/m 4e jaars medische studenten.

Datum: 2 de cember 1982

Tijd: 17.00 uur

Plaats: filmzaal/hoofdgebouw.

Diversen

Culturele en creatieve vorming

Studenten die vanaf september 1982 deelnemen aan een creativiteitskursus van het Creatief Centrum - CCV, of zij die hieraan in januari 1983 willen gaan deelnemen, kunnen in aanmerking komen voor een subsidie op het kursusgeld.

Voor informatie over deze subsidieregeling en over de kursussen van het CCV die in januari 1983 van start gaan, kan men zich wenden tot:

Juliëtte Creemers, Dienst Studentenzaken, derde verdieping, Hoofdgebouw, tel. 888306.

COC-avonden

Het COC organiseert voor 19 nov. een filmavond: Je bent niet alleen (Du er ikke alene) van Lasse Nielsen en Ernst Johansen.

De zaal gaat open om 20.00 uur. Aanvang v.d. film om 20.30 uur. In de Bogaardenstraat 43 te Maastricht. Entree: f 5,-.

Op 26 november is er in het COC gebouw, Bogaardenstraat 43 vanaf 20.00 uur een avond voor vrouwen.

Thema: Seksueel geweld.

PSP-feest

Vrijdag 10 december is er een PSP-feest voor iedereen in het Martinushuis (Hoogbrugstraat 42) vanaf ca. 21.00 uur.

Er is muziek van de OXO's en Alaska.

Internationale uitwisseling

Internationale studenten-uitwisseling, wie heeft interesse?

Voor het vierde achtereenvolgende jaar organiseert de FISEM (foundation of international student exchange Maastricht) uitwisseling van studenten uit Maastricht met buitenlandse studenten. Voor medische studenten bestaat hiervoor een organisatie met een traditie van uitwisseling met in principe 50 landen. De uitwisseling is gericht op direct individuele studentenuitwisseling, van het gastland waar de Maastrichtse student naar toe gaat komt ook een student naar hier. Tot nu toe is het helaas nog niet gelukt voor sociale gezondheidkunde een basis te leggen voor internationale uitwisseling, met rechten zijn de contacten nog niet gelegd. Wij richten ons dan hier ook alleen op medische studenten. Mogelijkheden zijn klinische en biomedische stages, de voorkeur gaat doorgaans uit naar studenten die voorbij hun tweede jaar zijn, omdat enige voorkennis voor betreffende stages wel vereist is. Een groot aantal van de stagemogelijkheden betreft zelfs klinische stages, die zeker pas voor oudere-jaars aantrekkelijk zijn.

Een aantal effecten van uitwisseling kan zijn:

- het kennismaken met andere gezondheidszorgsystemen en een andere wijze van gezondheidszorgbeoefening.

- het kennismaken met een andere wijze van wetenschapsbeoefening.

- het verkrijgen van een bredere visie op de eigen studie.

- een uitdragend effect van het Maastrichtse onderwijssysteem.

- bevorderen van internationaal begrip.

- algemeen vormend (taalontwikkeling, je aanpassen aan andere situaties)

- in contact komen met andere culturen.

De periode van internationale uitwisseling bedraagt meestal een maand minimaal, gestreefd wordt naar een langere periode.

Eind 1982 worden de wensen van kandidaten voor uitwisseling verzameld, begin volgend jaar wordt de uitwisseling internationaal besproken. Aanmelding kan geschieden schriftelijk en uiterlijk vóór 1 januari door middel van een berichtgeving waarop aangegeven staat naam, adres, telefoonnummer en indien mogelijk een korte omschrijving van je voorkeuren, leden van de FISEM nemen dan contact met je op.

Het wordt wel op prijs gesteld als belangstellenden zich zelf ook inzetten voor hun eigen uitwisseling, dit o.a. ook omdat de FISEM slechts een klein aantal actieve leden telt.

Genoemde korte berichtgeving kan worden ingeleverd in het exchangebakje in de KOKAMER.

Niet-Universitaire Geneeswijzen

Vrijdag 19 november, 14.00 tot 16.00 uur.
Antroposofische Kunstzinnige Therapie o.l.v. Alda Kirkels. Deze introductie vindt plaats op de Tongersestraat 53, kamer 316. Het is noodzakelijk dat men zich van tevoren opgeeft: tel. 043-888888; sein 13. Kosten voor leden f 5,- en niet-leden f 10,-.

Dinsdag 23 november, 19.30 uur.
Lezing 'Spirituele Geneeswijzen en Bach-remedies' door Bert Blase. De lezing wordt gegeven in de filmzaal van de Rijksuniversiteit Limburg, Tongersestraat 53. Er zal bij de entree een vrije bijdrage worden gevraagd.

Tijdens deze lezing zal ook informatie worden gegeven over een gelijknamige cursus die zaterdag 18 december om 10.00 uur in het Koko-gebouw, Hoogbrugstraat 1 zal starten. Deze openbare cursus zal door Bert Blase worden verzorgd met organisatorische steun van de NUG.

Voor meer informatie kunt u terecht bij Gerit-Jan Gerritsma, tel. 043-13593 of bij ons secretariaat.

Maandag 29 november, 19.30 uur.
Yoga, Oosters inzicht en westers begrijpen door: mevr. D.G. Boulogne, dir. Yoga Op-leidingsinstituut 'Scheveningen'.

Dinsdag 30 november, 20.00 uur.
Leven na de dood door: dhr. W.F. Veltman. Plaats: 'De Oranjerie', Kloosterwandstraat 14, Roermond. Entree: f 5,-. Inlichtingen: tel. 04750-17957.

AKTIVITEITENAGENDA

'Aktiviteitenagenda' is een rubriek voor mededelingen, bestemd voor een groot publiek binnen de universitaire gemeenschap van de RL. Te denken valt aan bekenmaking van onder andere lezingen, bijeenkomsten, promoties e.d.

De kopij/gegevens dienen te worden gericht aan de Dienst Voorlichting.

Dinsdag 23 november
Lezing, prof. dr. W. Albeda
20.00 uur, Aula

Donderdag 25 november
Universiteitsraad
19.30 uur, kamer 100

Lezing, prof. dr. J.A.A. van Doorn
20.00 uur, Aula

Vrijdag 26 november
Promotie, drs. G.J. Tangelder
16.00 uur, Aula

Zaterdag 27 november
Open Huis, In den Nieuwenhof (extern)
10.00-12.00 uur, Nieuwenhof

Dinsdag 30 november
Lezing, prof. dr. H. Philipsen
20.00 uur, Aula
Open Huis, In den Nieuwenhof
16.00 uur, Nieuwenhof

Woensdag 1 december
Opening, In den Nieuwenhof
10.00 uur, collegezaal Nieuwenhof

Vrijdag 3 december
Aktualiteitscollege, drs. J.v.d. Berg
16.00 uur, collegezaal Nieuwenhof

Promotie, drs. J. van der Zee
16.00 uur, Aula

Dinsdag 7 december
Lezing, prof. dr. A.C. Zijdeveld
20.00 uur, Aula

Donderdag 9 december
Forumdebat, 'De toekomst van de verzorgingsstaat'.
20.00 uur, plaats?

Vrijdag 10 december
Feestavond Nieuwenhof

U heeft maar één goede makelaar nodig!

Voor uw huisvesting

Zowel voor huur als koop.

Voor uw verzekeringen

Zowel voor medewerkers als studenten hebben wij speciale auto- en brandverzekeringen tegen zeer aantrekkelijke premies.

Wij voeren het speciale studentenpakket voor brand-, aansprakelijkheids-, ziektekosten- en ongevallenverzekering.

Voor uw financieringen

Hypotheken, plan-kredieten e.d.

Stroom, Lenting & Partners BV

Stationsstraat 12, Postbus 3001
6221 BP Maastricht 6202 NA
Telefoon 043-11737

VAN ALLE PROJECTMARKTEN THUIS.
Maastricht, 043-1 68 56.

Tweemaal Publiekstheater in de Stadsschouwburg

Al twintig jaar lang vormt het wekelijkse kaartuurtje de enige afwisseling in het monotone leven van enkele brave Franse provincieburgers. Op een goede dag besluiten ze hun sleur te doorbreken en met het in een varken opgespaarde speelgeld van het afgelopen jaar de bloemetjes eens buiten te gaan zetten in Parijs. Ieder wil er om een andere reden heen: om aan een man te geraken, kleren te kopen, naar de tandarts te gaan. Wat echter een gezellig uitstapje had moeten worden, mondt uit in een debacle. Via een sjiek restaurant, het politieburo, een hoerenkast belandt het gezelschap uiteindelijk in de goot. Dat is in het kort de inhoud van 'Het Spaarvarken' van de Franse toneelschrijver Eugène Labiche, dat 24 november door het Publiekstheater op de Maastrichtse planken wordt gezet.

Labiche schreef het stuk een goede eeuw geleden als een bijtende satire op het door hem zo verfoeide kleinburgerdom; maar zijn overwegend hautaine Parijse publiek zag zichzelf niet graag een spiegel voorgehouden en lachte liever om de boertjes van het platteland. Daarom zijn de slachtoffers in deze klucht provincialen. Botho Strauss bewerkte 'Het Spaarvarken' in 1973 op de hem tekenende manier tot een sociaal-kritisch pamflet. Hij tastte de overwegend komische verhaalstructuur niet aan, maar ontdeedte de onderliggende bood-

schap en maakte hem ook op onze tijd toepasbaar. Gerrit Komrij zorgde voor de Nederlandse vertaling en de regie is in handen van Hans Croiset.

Een dag later, 25 november, is het Publiekstheater andermaal in de Stadsschouwburg te gast. Nu met 'John Gabriel Borkman', een werk van de vooraanstaande Noorse toneelschrijver Henrik Ibsen.

Ibsen schreef 'Borkman' op het top punt van zijn roem in 1896. Het is een spijkerhard drama over een mijnwerkerszoon die bankier wordt, geld verduistert en voor acht jaar achter de tralies belandt. Na zijn vrijlating leeft hij in totale afzondering, opgesloten in zijn landhuis. Elk contact met zijn vrouw of familie vermijdt hij. Als hij zich tenslotte toch buiten waagt sterft hij van de kou. Die kou is symbolisch voor de gevoelsarmoede waarvan het hele stuk doortrokken is: Er is kilheid tussen man en vrouw, tussen generaties, tussen zusters. Ibsen doet in 'Borkman' onderzoek naar de mogelijkheden en grenzen van solistische carrière-ambities. Het fanatisme, de domheid en de ideologische corruptie die daarmee gepaard gaan beschrijft hij met venijn. Voor de regie van deze productie haalde het Publiekstheater de gerenommeerde Duitser Fritz Marquardt naar Nederland. Hoofdrollen spelen o.a. Annet Nieuwenhuyzen en Ton Lutz.

De herfst door

De aan het Vrijthof gevestigde kunsthandel 'Noortman en Brod' organiseert tot 11 december een tentoonstelling gewijd aan het werk van de twee belangrijke Vlaamse zeventiende eeuwse genreschilders: Adriaen Brouwer en David Teniers de Jonge. Brouwer stierf jong en liet slechts een klein oeuvre na. Toch is zijn werk van veel betekenis gebleken voor de ontwikkeling van de schilderkunst in de Gouden eeuw. Zijn schilderijen werden reeds door Rubens en Rembrandt verzameld. Ze zijn typerend in hun schitterende kleurgebruik, scherpe humor en krachtige penseelvoering. Teniers werd in zijn stylistische aanpak sterk beïnvloed door

Brouwer, alhoewel zijn werk een afstandelijker en nuchterder sfeer uitstraalt. De tentoonstelling bestaat uit 54 schilderijen. Een tiental van Brouwer en ruim 40 van Teniers. Een uitgebreide catalogus begeleidt het geheel.

3 December presenteert het Limburgs Symfonie Orkest haar tweede 'Musica Viva' concert van het seizoen met uitsluitend Nederlandse composities. De Tweede Symfonie van Vermeulen staat op het programma. Maar de hoofdmoot wordt gevormd door het Saxofoonconcert van Kat. Een sprankelend en vernieuwend stuk, dat helaas tot nog toe té weinig aandacht heeft gekregen.

Agenda

Stadsschouwburg

Dinsdag 23 november om 20.00 uur: Paul van Vliet.

Woensdag 24 november om 20.00 uur: 'Het Spaarvarken' van Eugène Labiche door het Publiekstheater.

Donderdag 25 november om 20.00 uur: 'John Gabriël Borkman' van Hendrik Ibsen door het Publiekstheater.

Zaterdag 27 november om 20.00 uur: 'Lage landen' met de gitaarvirtuosoos Harry Sacksioni.

Dinsdag 30 november om 20.00 uur: Het 'Schönbergensemble' onder leiding van Reinbert de Leeuw.

Staargebouw

Zondag 21 november om 15.00 uur: Het Limburgs Symfonie Orkest in de Beethoven serie o.l.v. Ed Spanjaard, solist: Jeremy Menuhin op piano.

Vrijdag 26 november om 20.00 uur: Het kamerorkest 'Jean Francois Paillard'.

Zondag 28 november om 12.00 uur: Het LSO onder leiding van Ed Spanjaard met werken van Berlioz, Chopin en Dukas.

Vrijdag 3 december om 20.00 uur: Het LSO onder leiding van Ed Spanjaard in de Musica Viva Cyclus.

Filmhuis

Tot en met woensdag 24 november: 'Schwestern' van Margaretha von Trotta.

Donderdag 25 tot en met zondag 28 november om 20.00 uur: 'El Nido' van Jaime de Arminan en om 22.30 uur: 'Les valseuses' van Bernard Blier.

Noortman en Brod Vrijthof

Tot 11 december: Tentoonstelling van schilderwerken van Adriaen Brouwer en David Teniers de Jonge.

Museum van Bommel- van Dam Venlo

Tot 3 januari 1983: Een duo-tentoonstelling met werken van Cor van Noorden en Piet ter Aa.

ACHTEROM IS 'T KERMS

Leren geeft soms meer kopzorgen dan men denkt

Nooit is een piekerige meid. Voor haar is leren geen probleem. Maar haar medes-studeerders van de lange boekentijd en het ander studiemateriaal dat aangevuld moet worden. Dat betekent een flinke aanslag op de huishoudportemonnee. Dus altijd passen en meten.

Voor dit soort financiële problemen kan de overheid bijspringen. Met een tegemoetkoming in de studiekosten voor leerlingen in het voortgezet onderwijs. Bijvoorbeeld om die boeken van te betalen. Of de eventuele reiskosten. Er is zelfs een toeslag voor 16- en 17-jarigen. Vraagt hij de school een aanvraagformulier voor „Tegemoetkoming Studiekosten en Leefijds-toeslag“.

'n Tegemoetkoming studiekosten en leeftijds-toeslag 'n zorg minder.

Terwijl er zo'n 15.000 studerende in angstige spanning zaten te wachten of hun studietoelage nog kon worden uitbetaald, publiceerde de *Uitlegkrant*, het mededelingenblad van het ministerie van Onderwijs deze bemoedigende advertentie voor leergierig jong Nederland. Inmiddels is de spanning zo goed als verdwenen, want Deetman heeft onder zware druk beloofd zijn uit-erste best te zullen doen om in december nog alle noodzakelijke betalingen van toelagen te doen plaatsvinden.

20

Geld

Geld blijft boeien. Er is de afgelopen jaren geen universiteitsblad geweest dat niet over bezuinigingen, geldstromen, voorwaardelijke financiering en wat dies meer zij geschreven heeft.

En nu lijkt de epidemie op haar hoogtepunt: op drie fronten probeert de overheid nog het een en ander bij elkaar te schrapen. Beursstudenten zullen nog geruime tijd op hun centjes moeten wachten. Als rekenoefening heeft de commissie die de collectieve uitgaven 'heroverweegt' het volgende bedacht: Als we nou 'ns inschrijvingsduur en cursusduur gelijkstellen? Dan zou je maar vier jaar mogen studeren. Als je dat netjes op schema doet (Tweefasestructuur!) is er geen probleem, want je kan het in vier jaar nét halen. Maar als je nou niet op schema zit, en vijf jaar uitrekt (iets wat volgens de TFS mag), dan ben je het haasje. Want de rekenmeesters stellen het volgende voor: na vier jaar krijgt iedereen een dossierdiploma, en de vakken die je dan nog niet gehaald hebt, kan je op eigen kosten lopen. Kan zoiets nog wel, vraagt het Groningse universiteitsblad UK aan een Haagse voorlichter. 'Je moet het zien als gedachtenvorming,' stelt deze, 'zeker niet als meer. Het advies is wel belangrijk gezien tegen

de achtergrond van de financiële situatie.'

Andere heroverwegers zien nog wel wat geld in de arts-assistenten in dienst van de medische faculteiten. Die zijn in opleiding, en moeten daarvoor betalen, in plaats van daarvoor geld op te strijken. Het geld om die opleiding te bekostigen moeten de aspirant-medici maar beuren van de door hen behandelde mensen. Het markt- en prijsmechanisme. 950 medici zouden zo per jaar 70 miljoen salaris-derving hebben.

De moraal van dit verhaal? Alleen met een eigen kapitaal van enkele tonnen, of een vader die in de olie zit kan je over tien jaar nog studeren. Het tijdperk van de super-elitaire universiteiten breekt weer aan: de Van Nispen tot Zevenaars, Quarlessen van Ufford, de nieuwe graven en baronnen rukken op.

SOMs

Het StudentenOverleg Maastricht (Samen Onderwijs Maken, ontstaan in een hoogopgelopen ruzie binnen de 'oude' NSEM) is op sterven na dood. Nadat op 17 november op de overlegavond in de SOM-kamer opnieuw bedroevend weinig vertegenwoordigers van studentenclubs verschenen waren, was de maat vol. De ras-SOMmers die nog over

waren schreven een gloeiende brief aan de overleggers.

Voortaan geen overleg meer, totdat er duidelijk is geworden hoe groot de behoefte aan een SOM is, en mocht dat er niet zijn, tja, dan staat er nog maar één mogelijkheid open: opheffen. Volgens betrouwbare zegslieden zit dat er wel in.

Een wrang onderdeel van deze hele operatie is de financiële kant. Omdat SOM er na het uiteenvallen van de oude NSEM als de kippen bij was een subsidieaanvraag in te dienen, kreeg zij alras een universitaire subsidie van f 2500,—, spoedig gevolgd door een tweede van f 1000,—.

In kas was dus f 3500,— waarvan nu nog f 2000,— over is. Wat doen de opperSOMmers nu met dit geld? Aan NSEM schenken, want die arme rode rakkers hebben geen rooie cent? Welnee, daar zijn de gemoederen nog niet bedaard genoeg voor. Overigens lachen prominente NSEM-ers zich een krik: 'We hebben het altijd al zien aankomen! . . .'

Medici

Sneller dan verwacht is het er nu al van gekomen. In *Observant 3* berichten we U al over de start van de Studierichting Algemene Gezondheidszorg aan de Erasmusuniversiteit in Rotterdam. Een studie die zou lijken op onze afstudeervariant Beleid en Beheer van de studie Sociale Gezondheidskunde. Toen nog verdedigde de voorzitter van de SAG, prof. dr. J. Moll, zich tegen de stelling dat de nieuwe richting 'lakeien van de medische stand' zou opleiden. Schoppers zouden het ook niet worden(. . . steelse blik naar de Maastrichtse afvaardiging . . .), maar toch.

Wat lezen we nu in *Quod Novum*, het blad van de Erasmusuniversiteit, in een artikel waar verslag wordt gedaan van een capita-selecta-lezing over de manpowerplanning van de gezondheidszorg, een lezing waarbij ook onze eigen Greep een duit in het zakje deed? 'Het is onduidelijk hoeveel nieuwe banen er in deze sector (die van de gezondheidszorg) kunnen ontstaan dankzij nieuwe opleidingen zoals de School voor Algemene Gezondheidszorg die bij de EUR maatschappelijk gerichte medici opleidt.'

Aha! Dus tóch lakeien?